

Χαρτογράφηση και ανάλυση
της επιχειρηματικής δραστηριότητας
στην περιοχή των Χανίων Κρήτης

Οριοθέτηση της περιοχής και δημιουργία
ενός Ανοικτού Κέντρου Εμπορίου
(«AKE»/«OPEN MALL»)

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

**Χαρτογράφηση και ανάλυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας
στην περιοχή των Χανίων Κρήτης
Οριοθέτηση της περιοχής και δημιουργία ενός Ανοικτού Κέντρου Εμπορίου
(«ΑΚΕ»/«OPEN MALL»)**

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Δημιουργική ομάδα ΣΥΝΘΕΣΗ
Β. Γραμέλης – Λ. Πεδιώτη
www.synthesi-print.gr, info@synthesi-print.gr

Σχεδίαση εξωφύλλου: Λ. Πεδιώτη

Σχήμα 20.5 x 29, Σελίδες: 72

Copyright: INEMY, Αθήνα 2016

Δεύτερη έκδοση, Αθήνα 2017

*Απαγορεύεται κάθε ολική ή μερική αναπαραγωγή του έργου
με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.*

INEMY
Πετράκη 8, 105 63 Αθήνα
Τηλ.: 210.32.59.170, Fax: 210.32.59.229
www.esee.gr, e-mail: info@inemy.gr

Κεντρική διάθεση: INEMY, Πετράκη 8

Χαρτογράφηση και ανάλυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην περιοχή των Χανίων Κρήτης

*Οριοθέτηση της περιοχής και δημιουργία
ενός Ανοικτού Κέντρου Εμπορίου
[«ΑΚΕ»/«OPEN MALL»]*

Περιεχόμενα

Πρόλογος του Προέδρου της ΕΣΕΕ κ. Βασίλη Κορκίδη	11
Προλογικό σημείωμα	13
Εισαγωγή	15
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	17
1.1 Θέση και έκταση: Περιφέρεια Κρήτης, η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και ο δήμος Χανίων	18
1.2 Πληθυσμιακά Στοιχεία	18
1.3 Απασχόληση – Ανεργία	21
1.4 Η επιχειρηματική δραστηριότητα του Δήμου Χανίων	23
1.5 Οικονομικά χαρακτηριστικά της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων	25
1.6 Τουριστική Δραστηριότητα στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και του Δήμου Χανίων	28
1.7 Χαρακτηριστικά Απασχόλησης Δήμου Χανίων	30
1.8 Κλαδική Οικονομική διάρθρωση	32
Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ	37
2.1 Το ΑΚΕ (Ανοιχτό κέντρο εμπορίου/Open Mall) ως πρακτική ενίσχυσης της τοπικής αγοράς	38
2.2 Επιτόπια έρευνα απογραφής της επιχειρηματικότητας στα Χανιά	39
2.3 Περιοχή καταγραφής–Γενικά στοιχεία	39
2.4 Διαδικασία επεξεργασίας δεδομένων	41
2.5 Η Επιχειρηματική Εικόνα των Χανίων	44
ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ OPEN MALL	65
3.1 Μεθοδολογικές επισημάνσεις	66
3.2 Οριοθέτηση συνεκτικού επιχειρηματικού πυρήνα των Χανίων	67
3.3 Η Διαθεματικότητα της επιχειρηματικής δραστηριότητας στα Χανιά	69
Βιβλιογραφία	72

Περιεχόμενα Πινάκων

Πληθυσμιακές μεταβολές του Δήμου Χανίων (2001-2011)	19
Διάρθρωση μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο και περιφερειακή ενότητα στην Κρήτη	20
Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο και ανά δήμο στην Περιφερειακή ενότητα Χανίων- Απογραφή Πληθυσμού 2011	20
Διάρθρωση μόνιμου πληθυσμού κατά ομάδες ηλικιών – Απογραφή 2011	21
Απογραφή Πληθυσμού 2011. Μόνιμος Πληθυσμός, κατά φύλο και κατάσταση απασχόλησης	22
Ποσοστό ανεργίας ανά Νομό/Περιφερειακή Ενότητα (%)	22
Αριθμός των επιχειρήσεων του Δήμου Χανίων ανά μονοψήφιο κωδικό της ΣΤΑΚΟΔ 08 του Μητρώου επιχειρήσεων 2010	23
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν στην Περιφέρεια Κρήτης και κατά Περιφερειακή Ενότητα/ Νομό (σε εκατομμύρια ευρώ, σε τρέχουσες τιμές)	25
Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά Περιφέρεια και Περιφερειακή Ενότητα/ Νομό	26
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά τομέα δραστηριότητας στην περιφερειακή ενότητα Χανίων (Σε εκατομμύρια ευρώ, σε τρέχουσες τιμές για τα έτη 2008 και 2014)	27
Ύψος καταθέσεων εγχωρίων επιχειρήσεων και νοικοκυριών και ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, στην Περιφέρεια Κρήτης και στο σύνολο της χώρας (υπόλοιπα τέλους περιόδου, σε εκατ. ευρώ)	27
Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (πλην κάμπινγκ) στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και στο Δήμο Χανίων (2011-2015)*	28
Δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, 2015	29
Ιδιότητα /Κατάσταση απασχόληση, Απογραφή 2011	31
Απασχόληση στον τομέα παραγωγής, Απογραφή 2011	31
Στοιχεία Καλλιτεργήσιμων εκτάσεων, Παραγωγών-Περιφερειακής Ενότητας Χανίων	32
Στοιχεία Αγροτικής Παραγωγής Περιφερειακής Ενότητας Χανίων	33
Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ανά κλάδο στο Δευτερογενή τομέα και εδρεύουν στο Δ. Χανίων	34
Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ανά κλάδο στον Τριτογενή τομέα και εδρεύουν στο Δ. Χανίων	35
Πίνακας 1: Πλήθος και ποσοστό οικοδομικών τετραγώνων που απογράφηκαν	41
Πίνακας 2: Περιπτώσεις οικοδομικών τετραγώνων με μηδενικές επιχειρηματικές δραστηριότητες	41
Πίνακας 3: Οι δρόμοι με τις περισσότερες επιχειρηματικές δραστηριότητες	46
Πίνακας 4: Το πλήθος και το ποσοστό των κλειστών επιχειρήσεων στους δρόμους με σημαντική επιχειρηματική δραστηριότητα	48
Πίνακας 5: Οι σημαντικότεροι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας	49
Πίνακας 6: Ομαδοποίηση κλάδων οικονομικής δραστηριότητας	50
Πίνακας 7: Η έκταση και το πλήθος των ανοιχτών και κλειστών καταστημάτων στις διακριτές περιοχές των Χανίων	69

Περιεχόμενα Χαρτών

Χάρτης 1:	Η περιοχές επιτόπιας καταγραφής	40
Χάρτης 2:	Οι επαγγελματικές στέγες των Χανίων	45
Χάρτης 3:	Οι κλειστές επιχειρήσεις των Χανίων	47
Χάρτης 4:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ01 (Λιανικό εμπόριο ειδών ένδυσης, υπόδησης και αθλητικού εξοπλισμού)	53
Χάρτης 5:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ02 (Εστίαση και συναφείς δραστηριότητες)	54
Χάρτης 6:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ03 (Λιανικό εμπόριο τροφίμων)	55
Χάρτης 7:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ04 (Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών)	56
Χάρτης 8:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ05 (Άλλο λιανικό εμπόριο)	57
Χάρτης 9:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ06 (Δραστηριότητες συναφείς με τον τουρισμό ή συμπληρωματικές προς αυτόν)	58
Χάρτης 10:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ07 (Λιανικό εμπόριο ειδών σπιτιού)	59
Χάρτης 11:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ08 (Καθλιωπισμός–Φυσική ευεξία)	60
Χάρτης 12:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ09 (Λιανικό εμπόριο Κοσμημάτων)	61
Χάρτης 13:	Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ10 (Φαρμακεία, Ιατρικά είδη και καλλυντικά)	63
Χάρτης 14:	Το επιχειρηματικό κέντρο των Χανίων και οι εναλλακτικές της επέκτασης του	68
Χάρτης 15:	Οι διαθεματικές περιοχές των Χανίων	71

Περιεχόμενα Σχημάτων

Διάγραμμα:	Κλαδική διάρθρωση της επιχειρηματικότητας στο Δήμο Χανίων: Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2010	24
Διάγραμμα:	Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (πλην κάμπινγκ) στο Δήμο Χανίων	29
Διάγραμμα:	Μερίδιο ανά Νομό στο σύνολο των κλινών και των καταλυμάτων της Κρήτης	30
Σχήμα 1:	Σχηματική αναπαράσταση διαδικασιών ελέγχου	42
Σχήμα 2:	Σχηματική αναπαράσταση της μεθόδου απόδοσης χωρικών βαρών	67

Πρόλογος του Προέδρου της ΕΣΕΕ

κ. Βασίλη Κορκίδη

στην έρευνα του INEMY «Χαρτογράφηση και ανάλυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην περιοχή των Χανίων Κρήτης και οριοθέτηση περιοχής δημιουργίας ενός Ανοικτού Κέντρου εμπορίου»

Με μεγάλη χαρά παρουσιάζω στους συναδέλφους και στους πολίτες των Χανίων την έρευνα καταγραφής της επιχειρηματικότητας στην περιοχή των Χανίων. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί προϊόν μιας πολύ δημιουργικής συνεργασίας του Ινστιτούτου Εμπορίου και Υπηρεσιών (INEMY) της ΕΣΕΕ, με το Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Χανίων.

Απώτερος σκοπός της καταγραφής και χαρτογράφησης των επιχειρήσεων στην περιοχή, υπήρξε η ανάδειξη περιοχής κατάλληλης για τη δημιουργία ενός Ανοικτού Κέντρου Εμπορίου, «ΑΚΕ»/ «Open Mall». Μέσω των απογραφικών δεδομένων της επιχειρηματικότητας, δίνεται η δυνατότητα εφαρμογής μιας σύγχρονης πρακτικής στην περιοχή, η οποία έχει ως βασικό στόχο την ενίσχυση της τοπικής εμπορικής αγοράς και τη δημιουργία δικτύων μέσα από τη συνεργασία των μικρών καταστημάτων.

Σε μια δύσκολη περίοδο όπου η ελληνική οικονομία βιώνει μια πρωτοφανή ύφεση και αναζητεί λύσεις στα προβλήματα που την ταλανίζουν, οφείλουμε ως κοινωνικοί εταίροι να εκπονούμε εθνικές, κλαδικές και τοπικές μελέτες οι οποίες θα μας βοηθούν να έχουμε σαφή εικόνα της πραγματικότητας της αγοράς. Για την ΕΣΕΕ η υποστήριξη της μικρομεσαίας επιχείρησης αποτελεί βασική προτεραιότητα και ελπίζουμε ότι συνεισφέρουμε επαρκώς στο επίπεδο της καλής γνώσης των στοιχείων μιας τοπικής αγοράς και της δυνατότητας κατάρτισης ενός αναπτυξιακού πλάνου.

Η παρούσα μελέτη φιλοδοξούμε να ανοίξει έναν ευρύ διάλογο για τις αναπτυξιακές δυνατότητες των Χανίων, μιας εμπορικής και τουριστικής περιοχής, καθώς τα δεδομένα της απογραφής προσδίδουν ιδιαίτερα σημαντική προστιθέμενη αξία και αποτελούν το υπόβαθρο για ένα σύνολο δράσεων.

Προλογικό σημείωμα

Το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών (INEMY-ΕΣΕΕ) έχει ως βασικό στόχο του την αποτύπωση, επεξεργασία και ανάπτυξη πρωτογενών και δευτερογενών στοιχείων και δεδομένων σχετικών με την ελληνική επιχειρηματική δραστηριότητα με έμφαση τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και στον κλάδο του εμπορίου. Η επισήμανση των τάσεων που αναπτύσσονται και των προοπτικών που διανοίγονται, η διατύπωση προτάσεων για την καλύτερη δυνατή διαχείριση των διαπιστωμένων προβλημάτων συνομιλεί επίσης με την αποτύπωση των ιστορικών τάσεων εξέλιξης της ελληνικής επιχειρηματικότητας.

Παράλληλα, η εν λόγω πρωτοβουλία εντάσσεται στο πλαίσιο του νέου ρόλου που καλούνται να εκπληρώσουν οι κοινωνικοί εταίροι, ιδιαίτερα στη δύσκολη τρέχουσα συγκυρία, ο οποίος απαιτεί έγκυρη επιστημονική γνώση και τεκμηρίωση και καθιστά επιτακτική την ανάγκη παρακολούθησης και ανάπτυξης των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων με σκοπό πάντοτε τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής στο κρίσιμο πεδίο της ανάπτυξης.

Η ανά χείρας έκδοση αποτελεί μία μελέτη του INEMY η οποία βασίζεται σε πρωτογενή έρευνα του INEMY και εντάσσεται στην κατηγορία των κλαδικών / περιφερειακών μελετών του Ινστιτούτου στο πλαίσιο της δράσης «ΑΚΕ» (Ανοιχτό Κέντρο Εμπορίου/Open Mall) και διεξήχθη κατά το διάστημα του μηνός Μαΐου 2016 επιτόπια απογραφική έρευνα με τίτλο «Καταγραφή της επιχειρηματικότητας στα Χανιά Κρήτης».

Στο ερευνητικό έργο του INEMY συμβάλλουν με διαφορετικό με τρόπο και ανάλογα με το επιστημονικό τους πεδίο με αλφαβητική σειρά οι: Βαγγέλης Αγγελής, Χαράλαμπος Αράχωβας, Νίκος Γεωργοκώστας, Δήμητρα Γούναρη, Κώστας Ελευθερίου, Κλειώ Καρανίκα, Παναγιώτης Κολλοκυθάς, Τζένη Λιαλιούτη, Πολύβιος Μουκούλης, Μιλένα Παναγιωτοπούλου και Ελισσάβητ Σαλπέα.

Βάβια Αρανίτου

Διευθύντρια INEMY

*Επίκουρη καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Κρήτης*

Εισαγωγή

Το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών (INEMY) της ΕΣΣΕ σε συνεργασία με το Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Χανίων, στο πλαίσιο της δράσης «ΑΚΕ» (Ανοιχτό Κέντρο Εμπορίου/Open Mall), διεξήγαγε κατά το διάστημα του μηνός Μαΐου 2016 επιτόπια απογραφική έρευνα με τίτλο «Καταγραφή της επιχειρηματικότητας στα Χανιά Κρήτης».

Η δράση των «ΑΚΕ» (Open Malls) αποτελεί μια σύγχρονη πρακτική ενίσχυσης των τοπικών εμπορικών αγορών και έχει ως στόχο τη δημιουργία δικτύων μέσα από τη συνεργασία μικρών επιχειρήσεων που λειτουργούν εντός των παραδοσιακών εμπορικών κέντρων των πόλεων. Ωστόσο, στο πλαίσιο των προγραμμάτων θεσμοθέτησης «ΑΚΕ» προβλέπονται¹ μελέτες χωροθέτησης και χαρτογράφησης των ανοικτών εμπορικών κέντρων.

Η έρευνα απογραφής της επιχειρηματικότητας στην περιοχή των Χανίων πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά, και καταγράφηκαν όλες οι ισόγειες επαγγελματικές στέγες στο σύνολο του απογραφικού πεδίου για την περιοχή που ορίστηκε από την ερευνητική ομάδα του INEMY., αλλά και με βάση τα στοιχεία του ΓΕΜΗ για τις συγκεντρώσεις επιχειρηματικότητας στην εν λόγω περιοχή. Ο απώτερος σκοπός της απογραφής της επιχειρηματικότητας των Χανίων και της παρούσας μελέτης, χωροθέτησης και χαρτογράφησης, είναι η ανάδειξη και η οριοθέτηση της περιοχής, κατάλληλης για την υποδοχή-θεσμοθέτηση της δράσης Ανοιχτού Κέντρου Εμπορίου (Open Mall).

Η καταγραφή της επιχειρηματικότητας σε μια εμπορική και τουριστική περιοχή όπως τα Χανιά τέθηκε πολύ υψηλά στις προτεραιότητες του ερευνητικού έργου του INEMY/ΕΣΣΕ για δύο λόγους. Πρώτον, λόγω της σχεδιαζόμενης θεσμοθέτησης ανοικτού κέντρου και δεύτερον για την παρακολούθηση των πιθανών μεταβολών στη χωροταξία της επιχειρηματικότητας², δεδομένων των αλλαγών που συντελούνται στην οικονομία τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα στην παρούσα οικονομική συγκυρία.

Στο πλαίσιο της περαιτέρω εμβάθυνσης της γεωγραφίας της επιχειρηματικής δραστηριότητας των Χανίων, μέσω της ερευνητικής πρωτοβουλίας του INEMY., κρίθηκε απαραίτητη η επικαιροποίηση των δευτερογενών στοιχείων (ΓΕΜΗ) με στοχευμένες ή/και εκτεταμένες επιτόπιες καταγραφές που αφορούν το σύνολο της επιχειρηματικής δραστη-

1. Βλ. περισσότερα «ΕΣΠΑ – Ενίσχυση Ανοικτών Κέντρων Εμπορίου – Πιλοτική Φάση Λειτουργίας», <http://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=2525>

2. Η προηγούμενη ερευνητική εμπειρία έχει δείξει ότι υπάρχει πολύ έντονη συσχέτιση των μεταβολών του οικονομικού κλίματος και της γεωγραφίας της επιχειρηματικότητας (βλ. Εξαμηνιαία Δελτία – «ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ (ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ/ΤΟΠΙΚΕΣ) ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ», INEMY-ΕΣΣΕ)

ριότητας. Ειδικά σε μια τουριστική περιοχή, όπως τα Χάνια, που αποτελούν πόλο έλξης μεγάλης αναγνωρισιμότητας, η σημασία της μικρομεσαίας εμπορικής επιχείρησης είναι μεγάλη, καθώς αποτελεί το απαραίτητο συμπλήρωμα για την καλύτερη εξυπηρέτηση του τουριστικού κοινού. Από τα δεδομένα που συνελέγησαν, δόθηκε μια πληρέστερη και ακριβέστερη εικόνα της επιχειρηματικότητας που αναπτύσσεται στα Χανιά αλλά και των προοπτικών επιβίωσης που παρουσιάζει ο κάθε κλάδος. Τα δεδομένα της απογραφής προσδίδουν ιδιαίτερα σημαντική προστιθέμενη αξία καθώς αποτελούν μια υποδομή που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως υπόβαθρο για ένα σύνολο δράσεων σχετικά με τη δικτύωση αλλά και την προβολή της επιχειρηματικής δραστηριότητας των Χανίων καθώς και την παρακολούθηση των διαχρονικών μεταβολών που σημειώνονται σε αυτή.

ΜΕΡΟΣ 1

*Γεωγραφικά-Δημογραφικά-Οικονομικά
χαρακτηριστικά και Τουριστική Δραστηριότητα*

1.1 Θέση και έκταση: Περιφέρεια Κρήτης, η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και ο δήμος Χανίων

Η Κρήτη είναι το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας και το πέμπτο σε έκταση της Μεσογείου. Η Περιφέρεια Κρήτης χαρακτηρίζεται ως η νοτιότερη περιφέρεια της χώρας και περιλαμβάνει τις Περιφερειακές Ενότητες: 1) Ηρακλείου, 2) Λασιθίου, 3) Ρεθύμνης και 4) Χανίων. Η συνολική έκταση της Περιφέρειας Κρήτης ανέρχεται σε 8.313,0 km² και αποτελεί το 6,3% της συνολικής επιφάνειας της χώρας (9η μεγαλύτερη περιφέρεια της χώρας).

Η πόλη των Χανίων, είναι η πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, βρίσκεται στο βόρειο-ανατολικό τμήμα της Ενότητας και αποτελεί το διοικητικό, οικονομικό, εμπορικό και επικοινωνιακό κέντρο της Περιφερειακής Ενότητας που φέρει το ίδιο όνομα. Ο Δήμος Χανίων –μετά την υλοποίηση του προγράμματος διοικητικής μεταρρύθμισης «Καλλικράτης»– αποτελείται από επτά δημοτικές ενότητες (πρώην δήμοι):

- ▶ Ακρωτηρίου,
- ▶ Ελ. Βενιζέλου,
- ▶ Θερίσου,
- ▶ Κεραμιών,
- ▶ Νέας Κυδωνίας,
- ▶ Σούδας και
- ▶ Χανίων.

Συγκεκριμένα, ο Δήμος Χανίων συνορεύει δυτικά με τον Δήμο Πλατανιά, νότια με τον Δήμο Σφακίων και ανατολικά με την περιοχή του Δήμου Αποκορώνου ενώ ολόκληρη η βόρεια και δυτική πλευρά του βρέχεται από το Κρητικό πέλαγος. Η συνολική έκταση του νέου Καλλικρατικού Δήμου ανέρχεται σε 356,12 τετραγωνικών χιλιομέτρων.

Η πόλη των Χανίων, αποτελεί την έδρα του Δήμου και είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε μέγεθος πόλη της Κρήτης, η οποία είναι κτισμένη στη θέση του μινωικού οικισμού «Κυδωνία». Καταλαμβάνει έκταση 11 περίπου τετραγωνικών χιλιομέτρων και έχει μόνιμο πληθυσμό 53.910 κατοίκων (στοιχεία απογραφής 2011).

Η πόλη των Χανίων διαθέτει δύο βασικές πύλες εισόδου: το αεροδρόμιο στο Ακρωτήρι, και το λιμάνι της Σούδας (το μεγαλύτερο φυσικό λιμάνι της Μεσογείου). Η πόλη, αποτελεί σταυροδρόμι πολιτισμών και ηπείρων, με μακραίωνη ιστορία, φυσικές ομορφιές, μοναδική αρχιτεκτονική και πλούσια παράδοση. Σημαντικό Σήμα κατατεθέν της πόλης των Χανίων είναι το ενετικό Λιμάνι – στην παλιά Πόλη.

1.2 Πληθυσμιακά Στοιχεία

Ο δήμος Χανίων, με το Πρόγραμμα Καλλικράτης, αποτελεί τον μεγαλύτερο Δήμο της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, ο οποίος προκύπτει, όπως αναφέρεται και παραπάνω, από την συνένωση των προ υπαρχόντων Καποδιστριακών δήμων, Χανίων, Ακρωτηρίου, Ελευθερίου Βενιζέλου, Κεραμιών, Σούδας, Νέας Κυδωνίας και Θερίσου.

Ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Χανίων ανέρχεται, σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής (2011) της ΕΛ.ΣΤΑΤ, σε 108.642 κατοίκους, αριθμός που αντιπροσωπεύ-

ει το 17,4 % του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας Κρήτης (623.065 κάτοικοι) και το 1% περίπου του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Πληθυσμιακές μεταβολές του Δήμου Χανίων (2001–2011)				
ΔΗΜΟΣ	2001	ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	2011	(%)Μεταβολή 2001/2011
ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ	9.773	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ	13.100	34,04%
ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ	10.636	ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ	13.145	23,59%
ΘΕΡΙΣΟΥ	6.517	ΘΕΡΙΣΟΥ	8.596	31,90%
ΚΕΡΑΜΙΩΝ	1.325	ΚΕΡΑΜΙΩΝ	678	-48,83%
ΝΕΑΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ	7.368	ΝΕΑΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ	10.771	46,19%
ΣΟΥΔΑΣ	6.745	ΣΟΥΔΑΣ	8.442	25,16%
ΧΑΝΙΩΝ	55.838	ΧΑΝΙΩΝ	53.910	-3,45%
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΩΝ ΔΗΜΩΝ	98.202	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΚΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	108.642	10,63%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων INEMY

Όπως διακρίνεται και από τον παραπάνω πίνακα, το μέγεθος της πόλης των Χανίων μειώνεται κυρίως, μεταξύ των δυο τελευταίων απογραφών (2001/2011), όμως προς όφελος των γειτονικών οικισμών που χωρικά και λειτουργικά συγκροτούν το αστικό συνεχές του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Χανίων.

Υπό αυτήν την έννοια θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ευρύτερη αστική περιοχή των Χανίων, της οποίας το κέντρο αποτελεί η πόλη των Χανίων, είναι η περιοχή που παρουσιάζει τάσεις ενίσχυσης κατά την περίοδο 2001-2011.

1.2.1 Κατανομή Πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο με βάση τα τελευταία διαθέσιμα απογραφικά δεδομένα του 2011 της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, φαίνεται ότι στην Κρήτη η συμμετοχή των γυναικών στο συνολικό πληθυσμό υπερτερεί έναντι των ανδρών.

Συγκεκριμένα, ο πληθυσμός της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων είναι κατανεμημένος σε τέσσερις Καλλικρατικούς Δήμους, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα. Σε απόλυτους αριθμούς ο δήμος Χανίων υπερτερεί πληθυσμιακά στο σύνολο των δήμων της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, με 108.642 μόνιμους κατοίκους με βάση την τελευταία Απογραφή (2011). Στη συνέχεια ακολουθούν οι Δήμοι, Πλατανιά, με 16.874 μόνιμους κατοίκους, Αποκορώνου & Γαύδου με 12.959, Κισσάμου με 10.790, Καστάνου-Σελίνου με 5.431 και Σφακίων με 1.889.

Διάρθρωση μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο και περιφερειακή ενότητα στην Κρήτη

2011			
ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ
Περιφέρεια Κρήτης	623.065	308.665	314.400
Συμμετοχή στη Κρήτη	100,0%	49,5%	50,5%
Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου	305.490	150.909	154.581
Συμμετοχή στο Ηράκλειο	100,0%	49,4%	50,6%
Περιφερειακή Ενότητα Λασιθίου	75.381	37.349	38.032
Συμμετοχή στο Λασιθί	100,00%	49,55%	50,45%
Περιφερειακή Ενότητα Ρεθύμνου	85.609	41.948	43.661
Συμμετοχή στο Ρέθυμνο	100,00%	49,00%	51,00%
Περιφερειακή Ενότητα Χανίων	156.585	78.459	78.126
Συμμετοχή στα Χανιά	100,00%	50,11%	49,89%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.. Επεξεργασία στοιχείων INEMY

Όσον αφορά στην κατανομή του φύλου, στον ενοποιημένο πλέον Δήμο Χανίων, φαίνεται ότι ο πληθυσμός σχεδόν ισόποσα κατανέμεται ανάμεσα στα δυο φύλα, (50,1% γυναίκες έναντι 49,9% άνδρες), όμοια είναι και η κατανομή των δυο φύλων και στους άλλους τέσσερις δήμους της Ενότητας. Στο Δήμο Σφακίων, σημειώνεται διαφοροποίηση όσον αφορά την κατανομή των δυο φύλων, όπου η συμμετοχή των ανδρών στο συνολικό πληθυσμό υπερτερεί αυτής των γυναικών (52,6% έναντι 47,4%).

Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο και ανά δήμο στην Περιφερειακή ενότητα Χανίων—Απογραφή Πληθυσμού 2011

Χωρική Ενότητα	ΣΥΝΟΛΟ	(%)	ΑΝΔΡΕΣ	(%)	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	(%)
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΝΙΩΝ	156.585	100,0%	78.459	50,1%	78.126	49,9%
ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	108.642	100,0%	54.163	49,9%	54.479	50,1%
ΔΗΜΟΣ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ+ΓΑΥΔΟΥ	12.959	100,0%	6.545	50,5%	6.414	49,5%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΝΤΑΝΟΥ – ΣΕΛΙΝΟΥ	5.431	100,0%	2.771	51,0%	2.660	49,0%
ΔΗΜΟΣ ΚΙΣΣΑΜΟΥ	10.790	100,0%	5.438	50,4%	5.352	49,6%
ΔΗΜΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΑ	16.874	100,0%	8.548	50,7%	8.326	49,3%
ΔΗΜΟΣ ΣΦΑΚΙΩΝ	1.889	100,0%	994	52,6%	895	47,4%
Περιφέρεια Κρήτης	623.065	100,0%	308.665	49,5%	314.400	50,5%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων INEMY

Από την ηλικιακή διάρθρωση του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Χανίων, εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα. Με βάση την τελευταία απογραφή (2011), παρατηρείται ότι στο Δήμο, το 52,6% του πληθυσμού του ήταν μικρότερο από 40 ετών υποδεικνύοντας αξιοσημείωτη πληθυσμιακή δυναμική. Την ίδια περίοδο, η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, παρουσίαζε επίσης αρκετά ενισχυμένο μερίδιο συμμετοχής (49,6%) των ατόμων ηλικίας

ηλικιακές ομάδες, 40 έως 64 ετών και 65 ετών και άνω, παρουσιάζεται μεγάλη υπεροχή της πρώτης σε σχέση με τη δεύτερη (33% και 14,4% αντίστοιχα). Όμοια, με λιγότερη όμως ένταση, είναι η κατανομή των μεγαλύτερων ηλικιών σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, όπου τα άτομα ηλικίας 40 έως 64 υπερτερούν (32,8%) από τα άτομα άνω των 65 ετών (17,5%).

Διάρθρωση μόνιμου πληθυσμού κατά ομάδες ηλικιών– Απογραφή 2011								
Γεωγραφική Ενότητα	0–14	15–24	25–39	40–54	55–64	65–79	80 ετών και άνω	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΝΙΩΝ	25.524	16.910	35.306	33.951	17.432	19.426	8.036	156.585
Μερίδιο στο σύνολο του πληθυσμού	16,3%	10,8%	22,5%	21,7%	11,1%	12,4%	5,1%	100,0%
ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	18.452	12.481	26.218	24.413	11.459	11.327	4.292	108.642
Μερίδιο στο σύνολο του πληθυσμού	17,0%	11,5%	24,1%	22,5%	10,5%	10,4%	4,0%	100,0%
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων INEMY								

1.3 Απασχόληση – Ανεργία

Με βάση τα πληθυσμιακά στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού (2011), ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων ανέρχεται στα 67.561 άτομα και των δύο φύλων ή 43,1% του συνολικού του πληθυσμού, ποσοστό ίδιου επιπέδου του μέσου όρου της Κρήτης (43,3%), ενώ σε επίπεδο Δήμου Χανίων η αναλογία των οικονομικά ενεργών είναι φανερά πιο ενισχυμένη (45,5%). Μεγαλύτερη αναλογία σημειώνουν οι μη οικονομικά ενεργοί στο σύνολο του μόνιμου πληθυσμού, που στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων φτάνουν το 56,9%, ενώ η αντίστοιχη αναλογία είναι χαμηλότερη στο Δήμο Χανίων (54,5%). Η αντίστοιχη αναλογία στο σύνολο της χώρας φτάνει το 57,6%.

Από την κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, όσον αφορά την κατάσταση απασχόλησης, προκύπτει ότι οι άνεργοι στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της απογραφής (2011), ανέρχονται στο 15,6% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το Δήμο Χανίων είναι 16,4% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού¹.

Λόγω του ότι τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, όσον αφορά το ποσοστό των ανέργων, επιτρέπουν την πιο ασφαλή εξαγωγή συμπερασμάτων στο σύνολο της Περιφέρειας, ενδεικτικά θα αναφερθούμε στο ποσοστό ανεργίας στη Κρήτη και των επιμέρους Νομών/ Περιφερειακών Ενοτήτων της. Συγκεκριμένα, σε επίπεδο περιφέρειας, στην Κρήτη για το τελευταίο διαθέσιμο τρίμηνο (Δ' τρίμηνο 2015) η ανεργία αγγίζει το 26,5%, φανερά πιο ενισχυμένη από την ανεργία στο σύνολο της χώρας, στο 24,4%, το ίδιο τρίμηνο.

1. Τα διαθέσιμα στοιχεία δεν επιτρέπουν την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων μετά από 5 έτη βαθιάς οικονομικής ύφεσης, καθώς αναφέρονται στο 2011 και τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού. Η αναφορά είναι ενδεικτική για την κατανομή του μόνιμου πληθυσμού όσον αφορά την κατάσταση ασχολίας, με βάση τα τελευταία διαθέσιμα απογραφικά δεδομένα του μόνιμου πληθυσμού.

Απογραφή Πληθυσμού 2011. Μόνιμος Πληθυσμός, κατά φύλο και κατάσταση απασχόλησης

Περιγραφή τύπου μόνιμης διαμονής/ φύλο	Σύνολο	Οικονομικά ενεργοί					Οικονομικά μη ενεργοί			
		Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι			Σύνολο	Μαθητές/σπουδαστές	Συνταξιούχοι	Λοιποί
				Σύνολο	Πρώην απασχολούμενοι	«Νέοι»				
ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	108.642	49.424	41.417	8.007	5.768	2.239	59.218	19.350	18.963	20.905
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΝΙΩΝ	156.585	67.561	56.999	10.562	7.272	3.290	89.024	26.048	32.959	30.017
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	623.065	269.873	225.718	44.155	30.521	13.634	353.192	110.174	131.887	111.131
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	4.586.636	3.727.633	859.003	593.235	265.768	6.229.650	1.737.074	2.407.222	2.085.354

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία στοιχείων INEMY-ΕΣΣΕ

Η ανεργία στην Κρήτη εμφανίζεται ενισχυμένη, περισσότερο λόγω εποχικότητας της απασχόλησης λόγω τουριστικής περιόδου, δεδομένου ότι στο πρώτο και στο τελευταίο τρίμηνο σημειώνουν υψηλότερα ποσοστά ανεργίας (27,2% και 26,5% αντίστοιχα), ενώ στο δεύτερο και στο τρίτο σχετικά χαμηλότερα (22,7% και 20,7% αντίστοιχα), τα οποία συμπίπτουν με την θερινή εμπορική περίοδο. Όσον αφορά στις Περιφερειακές Ενότητες της Κρήτης, παρόλο την έλλειψη διαθέσιμων στοιχείων για την Περιφερειακή Ενότητα Λασιθίου, από τον παρακάτω πίνακα διαφαίνεται ότι η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων εμφανίζεται ως η ενότητα με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (24,6%) στην Κρήτη το 2016, ενώ οι Περιφερειακές Ενότητες Ρεθύμνου και Ηρακλείου βρίσκονται σε σχετικά χαμηλότερα επίπεδα στο 21,6% και 22% αντίστοιχα, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν σημειώνουν υψηλό ποσοστό ανέργων, σα ίδια επίπεδα με το σύνολο της χώρας.

Ποσοστό ανεργίας ανά Νομό/Περιφερειακή Ενότητα (%)

Γεωγραφική Περιφέρεια	ΝΟΜΟΣ/ΠΕ	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Κρήτη	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	7,4	5,3	6,8	9,1	13,3	18,3	23,6	24,9	25,2	24,2	22
	*ΛΑΣΙΘΙΟΥ											
	ΡΕΘΥΜΝΗΣ	6,9	7,7	10,5	13,1	14	15,6	19,1	28	22	24,2	21,6
	ΧΑΝΙΩΝ	7,1	4,4	4,8	7,1	9,4	12,9	23,5	26,8	25,5	26,1	24,6
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ		9	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,4	27,5	26,5	24,9	23,5

* Ο νομός Λασιθίου είναι ένας από τους νομούς στους οποίους δε δίδονται εκτιμήσεις λόγω μεγάλου δειγματοληπτικού σφάλματος, σημειώνονται με αστερίσκο

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία στοιχείων INEMY-ΕΣΣΕ

1.4 Η επιχειρηματική δραστηριότητα του Δήμου Χανίων

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ που αφορούν το έτος 2010, ο Δήμος Χανίων στεγάζει 9.730 επιχειρήσεις. Πρόκειται για το δήμο με την μεγαλύτερη συμμετοχή στο σύνολο της επιχειρηματικότητας της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, καθώς συμμετέχει κατά 65,8%, έναντι 34,2% που συγκεντρώνουν οι υπόλοιποι δήμοι της ενότητας συνολικά.

Αριθμός των επιχειρήσεων του Δήμου Χανίων ανά μονοψήφιο κωδικό της ΣΤΑΚΟΔ 08 του Μητρώου επιχειρήσεων 2010			
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	ΣΤΑΚΟΔ08	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	Ζ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ & ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ- ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧ/ΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ & ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	2.717
	Μ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1.716
	ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	1.512
	Θ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	1.292
	Γ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	631
	Η	ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	504
	Σ	ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	374
	Ν	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	228
	Ρ	ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	142
	Ι	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	135
	Λ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	103
	Α	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	95
	Ο	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	84
	Π	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ & ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	63
	Κ	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	50
	Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	46
	Ω	Άγνωστη Δραστηριότητα	13
	Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ- ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	12
Ξ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ- ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	8	
Β	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	5	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡ. ΔΗΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ		9.730	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡ. ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ		14.790	
ΜΕΡΙΔΙΟ ΔΗΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΕΠΙΧ/ΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ		65,8%	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ		56.618	
ΜΕΡΙΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ		26,1%	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ		15.599	
ΜΕΡΙΔΙΟ ΔΗΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΕΠΙΧ/ΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ		17,4%	

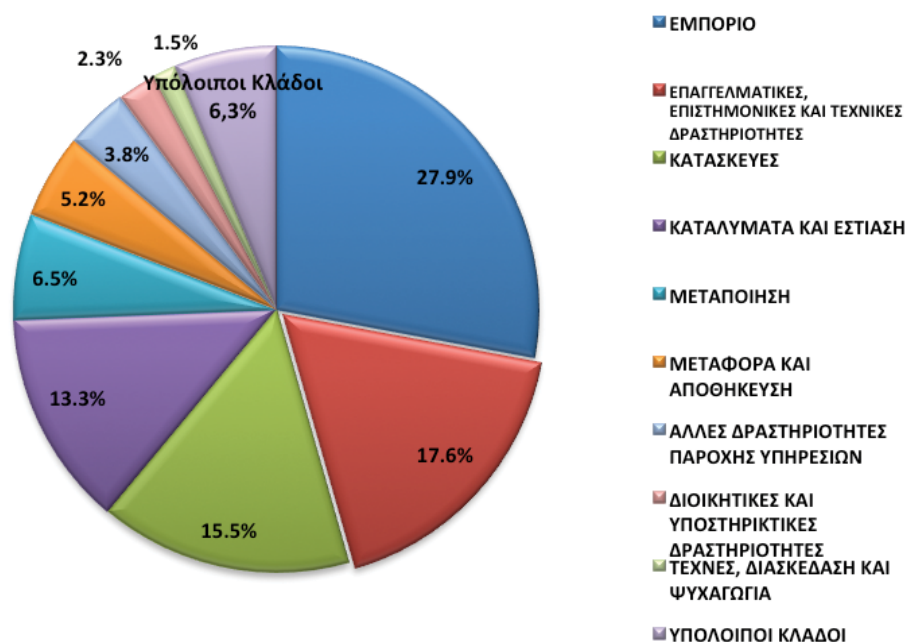
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.. Επεξεργασία στοιχείων INEMY-ΕΣΣΕ

Η σημασία της συγκέντρωσης επιχειρηματικότητας στα Χανιά, φαίνεται και από το μερίδιο του ίδιου του δήμου σε επίπεδο περιφέρειας, καθώς συμμετέχει κατά 17,2% στο σύνολο της επιχειρηματικότητας στη Κρήτη. Αναλυτικότερα, η κατανομή των επιχειρήσεων του

Δήμου Χανίων ανά μονοψήφιο κλάδο δραστηριότητας παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Ειδικότερα, ο κλάδος του εμπορίου στο Δήμο Χανίων, το 2010 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία) αριθμούσε 2.717 επιχειρήσεις, κατέχοντας μια πολύ σημαντική συμμετοχή (27,9%) στο σύνολο της επιχειρηματικότητας της περιοχής.

Διάγραμμα: Κλαδική διάρθρωση της επιχειρηματικότητας στο Δήμο Χανίων: Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2010

Το εμπόριο αποτελεί τον πρώτο σε αναλογία κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για τα Χανιά, και στη συνέχεια ακολουθούν ο κλάδος των επιστημονικών, επαγγελματικών και τεχνικών δραστηριοτήτων (17,6%), οι Κατασκευές (15,5%), και η συμμετοχή των τουριστικών επιχειρήσεων (καταλυμάτων και εστίασης) κατά 13,3% κάτι που επιβεβαιώνει και την τουριστική δραστηριότητα της περιοχής. Πρόκειται ουσιαστικά μια για μια πόλη, που κατέχει το ρόλο διοικητικού κέντρου, οπότε η κλαδική διάρθρωση των επιχειρήσεων είναι απόλυτα συνυφασμένη με το ρόλο αυτό.

Ωστόσο, δεδομένου ότι τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα δεν είναι επικαιροποιημένα, δεν δίνεται δυνατότητα αποτύπωσης της διάρθρωσης των επιχειρήσεων στην εμπορική αγορά των Χανίων, εξαιτίας των οικονομικών συνθηκών της ύφεσης που πλήττει τη χώρα (από το 2008) και των δραματικών αλλαγών που έχουν επέλθει τόσο στο πλήθος των επιχειρήσεων, όσο και στην ίδια την σύνθεση της επιχειρηματικότητας.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής δυσπραγίας, έχουν εντονότερο χαρακτήρα στο μικρομεσαίο εμπόριο των τοπικών αγορών, όπως αυτής των Χανίων, καθώς παράλληλα με την εξέλιξη της ύφεσης, το εμπόριο σημειώνει αναδιαρθρώσεις στο ίδιο το εσωτερικό του. Μέσα στην οικονομική κρίση φαίνεται να μεταβάλλεται σε μεγάλο βαθμό η φυσιογνωμία

1.5 Οικονομικά χαρακτηριστικά της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων

Η καταγραφή των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στην Περιφέρεια Κρήτης και στην Περιφερειακή Ενότητα (Νομό) Χανίων δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένη καθώς τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία περιορίζονται μέχρι το 2013 ενώ η ύφεση συνεχίζεται έως σήμερα. Από το 2008, οπότε και το ΑΕΠ κατέγραψε το μεγαλύτερο ύψος του, το προϊόν υποχωρεί αδιάλειπτα, τόσο στην Κρήτη όσο και στο Νομό Χανίων.

Η σωρευτική συρρίκνωση του ΑΕΠ στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων την περίοδο 2008–2014 διαμορφώθηκε σε 25,6%, οριακά χαμηλότερα από την αντίστοιχη στην Περιφέρεια Κρήτης (26,4%) και του συνόλου της χώρας (26,5%). Το μερίδιο της Ενότητας Χανίων στην παραγωγή της Κρήτης το 2014 (25,7%) παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα με το αντίστοιχο του 2008 (25,4%) παρά τις μικρές του διακυμάνσεις, ενώ και στο σύνολο της χώρας διατηρήθηκε σχεδόν αμετάβλητο τα τελευταία χρόνια.

Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν στην Περιφέρεια Κρήτης και κατά Περιφερειακή Ενότητα/ Νομό (σε εκατομμύρια ευρώ, σε τρέχουσες τιμές)									
Έτη αναφοράς									
Χωρική Ενότητα	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
Κρήτη	10.693	11.200	11.808	11.509	10.860	9.716	8.845	8.845	8.693
Ηράκλειο	5.280	5.548	5.913	5.678	5.405	4.768	4.223	4.161	4.204
Λασιθί	1.307	1.376	1.419	1.420	1.299	1.145	1.093	1.093	1.084
Ρέθυμνο	1.365	1.406	1.471	1.458	1.386	1.280	1.171	1.147	1.164
Χανιά	2.740	2.871	3.005	2.954	2.770	2.522	2.358	2.164	2.236
Μερίδιο Χανίων στην Κρήτη	25,6%	25,6%	25,4%	25,7%	25,5%	26,0%	26,7%	24,4%	25,7%
Μερίδιο Χανίων στη Χώρα	1,3%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	1,25%
ΕΛΛΑΔΑ	217.862	232.695	241.990	237.534	226.031	207.029	191.204	180.654	177.941

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. – *: Προσωρινά στοιχεία–Επεξεργασία στοιχείων INEMY

Οι εξελίξεις αυτές επισημαίνουν πως οι πιέσεις που δέχτηκε η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων σε όρους προϊόντος ήταν σχεδόν ίσης έντασης με εκείνες που ασκήθηκαν στην Περιφέρεια της Κρήτης και στο σύνολο της χώρας.

Το γεγονός αυτό δεν πρέπει φυσικά να λειτουργήσει καθησυχαστικά, ιδιαίτερα πριν οριστικοποιηθεί η έξοδος της χώρας από την ύφεση και ολοκληρωθεί η πλήρης καταγραφή των επιπτώσεών της, αλλά είναι ενδεικτικό της θέσης και της δυναμικής των Χανίων σε σχέση με την Κρήτη αλλά και το σύνολο της χώρας. Ελαφρώς χειρότερη είναι η εικόνα που απορρέει από την ανάλυση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Η κρίση αποτυπώθηκε με σαφή τρόπο από το 2009 τόσο στο σύνολο της χώρας, όσο και στην Περιφέρεια της Κρήτης αλλά και στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων. Σωρευτικά, την περίοδο 2008–2014 η πτώση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ενότητα Χανίων (–27,7%) κινήθηκε περίπου στα ίδια επίπεδα με εκείνη της Κρήτης (–28,2%) ενώ στο σύνολο της χώρας ήταν αισθητά χαμηλότερη (–25,2%).

Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά Περιφέρεια και Περιφερειακή Ενότητα/ Νομό									
Έτη αναφοράς									
Χωρική Ενότητα	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
Κρήτη	17.621	18.330	19.176	18.542	17.372	15.465	14.046	13.584	13.773
Ηράκλειο	17.706	18.487	19.562	18.636	17.619	15.460	13.648	13.420	13.536
Λασιίθι	17.413	18.287	18.807	18.773	17.139	15.113	14.467	14.513	14.506
Ρέθυμνο	16.604	16.925	17.511	17.152	16.144	14.805	13.500	13.199	13.372
Χανιά	18.108	18.806	19.509	19.005	17.674	16.004	14.926	13.676	14.110
ΕΛΛΑΔΑ	19.769	21.061	21.845	21.386	20.324	18.643	17.311	16.475	16.336

Με βάση το κατά κεφαλή προϊόν για το 2013 (τελευταίο διαθέσιμο έτος), η Περιφέρεια Κρήτης κατέλαβε την 6^η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών της χώρας και η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων τη 12^η, σε σύνολο 51 Περιφερειακών Ενοτήτων, χαμηλότερα μάλιστα από το Λασιίθι (9^η). Η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων απώλεσε 2 θέσεις σε σχέση με το 2008 οπότε και καταλάμβανε τη 10^η θέση στο σύνολο της χώρας, υψηλότερα από όλες τις Περιφερειακές Ενότητες της Κρήτης πλην εκείνης του Ηρακλείου. Η αναμενόμενη αναθεώρηση της κατανομής των πόρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. προς όφελος των ελληνικών περιφερειών, συμπεριλαμβανομένης και της Κρήτης, εξαιτίας της μεγάλης συρρίκνωσης του προϊόντος που παρουσίασαν, δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκές αντιστάθμισμα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οξείας οικονομικής ύφεσης.

Σε όρους διάρθρωσης της προσφοράς της Περιφερειακής Ενότητας των Χανίων, είναι φανερό πως οι μεγαλύτερες σχετικές πιέσεις ασκήθηκαν στο δευτερογενή τομέα. Παρά την σωρευτική πτώση του πρωτογενή τομέα κατά 28,8% το μερίδιο του στην οικονομική δραστηριότητα διατηρήθηκε στο ίδιο επίπεδο σε σχέση με το 2008 (23,6%). Αντίθετα η ισχυρή πτώση της προστιθέμενης αξίας του δευτερογενούς τομέα κατά 43,2% περιόρισε την συνεισφορά του σε μόλις 22,9%. Ως εκ τούτου κερδισμένος φαίνεται να είναι ο τριτογενής τομέας καθώς η δική του συμμετοχή στην οικονομική δραστηριότητα ενισχύθηκε σε 26,3% την περίοδο που απώλεσε σωρευτικά το 28,4% της προστιθέμενης αξίας. Κατά συνέπεια ο πρωτογενής τομέας και κυρίως ο τομέας των υπηρεσιών στην Ενότητα Χανίων, αλλά και στο σύνολο της Κρήτης, σημείωσε σχετικά μικρότερες αρνητικές επιδόσεις, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σταδιακά σε περαιτέρω ενίσχυση των συγκεκριμένων τομέων, αξιοποιώντας τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα, τουλάχιστον για όσο διάστημα συνεχίζεται η οικονομική κρίση. Υπογραμμίζεται όμως πως η σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας σε συνδυασμό με πρωτοβουλίες τόνωσης της επιχειρηματικότητας ή την ανάγκη εύρεσης απασχόλησης θα μπορούσε να δώσει σημαντική ώθηση στους τομείς που επλήγησαν περισσότερο από την ύφεση.

Στη συσσώρευση πλούτου, σημαντικές απώλειες καταγράφονται στο ύψος των καταθέσεων, ιδιαίτερα τον Ιούνιο και το Δεκέμβριο του 2015, εξαιτίας της αυξανόμενης πολιτικής αβεβαιότητας, της μη έγκαιρης ολοκλήρωσης της συμφωνίας για νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα με τους εταίρους που οδήγησε στην επιβολή ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls).

Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά τομέα δραστηριότητας στην περιφερειακή ενότητα Χανίων (Σε εκατομμύρια ευρώ, σε τρέχουσες τιμές για τα έτη 2008 και 2014)				
2008				
ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Κρήτη	Χανιά	Μερίδιο συμμετοχής Χανίων στην Κρήτη	Ελλάδα
Πρωτογενής Τομέας	648	153	23,6%	6.793
Δευτερογενής Τομέας	1.468	387	26,4%	37.895
Τριτογενής Τομέας	8.317	2115	25,4%	169.130
Σύνολο	10.433	2.655	25,4%	213.819
2014				
Πρωτογενής Τομέας	461	109	23,6%	5.843
Δευτερογενής Τομέας	957	220	22,9%	25.048
Τριτογενής Τομέας	6.262	1.647	26,3%	126.295
Σύνολο	7.680	1.976	25,7%	157.186

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων INEMY-ΕΣΣΕ

Σωρευτικά, την περίοδο Δεκ. 2008 – Δεκ. 2015, οι καταθέσεις στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων συρρικνώθηκαν κατά 39,1% όταν η αντίστοιχη υποχώρηση στην Περιφέρεια Κρήτης ήταν οριακά (40,0%) και στο σύνολο της χώρας αρκετά (45,8%) υψηλότερες.

Μπορεί η πτώση των καταθέσεων να ήταν λιγότερο έντονη στα Χανιά αλλά οι απώλειες δεν παύουν να χαρακτηρίζονται ως εξαιρετικά σημαντικές. Σημειώνεται μάλιστα πως το μέσο ύψος κατάθεσης στα Χανιά το Δεκέμβριο του 2015 είχε διαμορφωθεί στα 2.605 ευρώ από 4.054 ευρώ τον Δεκέμβριο του 2010 (πτώση κατά 35,7%), ελαφρώς υψηλότερα από το μέσο ύψος κατάθεσης στην Κρήτη στο τέλος του 2015 (2.531 ευρώ). Επισημαίνεται πως το μέσο ύψος καταθέσεων στο σύνολο της χώρας το Δεκέμβριο του 2015 είχε διαμορφωθεί σε 3.643 ευρώ.

Ύψος καταθέσεων εγχωρίων επιχειρήσεων και νοικοκυριών και επίσης ποσοστιαίες μεταβολές στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, στην Περιφέρεια Κρήτης και στο σύνολο της χώρας (υπόλοιπα τέλους περιόδου, σε εκατ. ευρώ)									
	Δεκ. '08	Δεκ. '09	Δεκ. '10	Δεκ. '11	Δεκ. '12	Δεκ. '13	Δεκ. '14	Ιούν. '15*	Δεκ. '15
Κρήτη	8.618	9.137	8.250	7.055	6.756	6.834	6.900	5.274	5.169
Μεταβολή	14,6%	6,0%	-9,7%	-14,5%	-4,2%	1,2%	1,0%	-20,0%*	-25,1%
Χανιά	2.139	2.311	2.157	1.814	1.722	1.698	1.734	1.354	1.302
Μεταβολή	12,3%	8,0%	-6,7%	-15,9%	-5,1%	-1,4%	2,1%	-19,0%*	-24,9%
Μεταβολή στο σύνολο χώρας	15,2%	4,4%	-11,7%	-16,9%	-7,3%	1,0%	-1,8%	-25,0%*	-23,0%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Περιλαμβάνονται οι καταθέσεις (όψεως, ταμειευτρίου και προθεσμιακές) και εξαιρούνται οι συμφωνίες επαναγοράς (repors) εξαιτίας των μηδενικών μεγεθών σε Χανιά αλλά και Κρήτη

*: Η μεταβολή υπολογίζεται σε σχέση με τον Ιούνιο του 2014

Θετικές είναι οι εξελίξεις για την εξωστρέφεια της Περιφέρειας Κρήτης σύμφωνα με επεξεργασία στατιστικών δεδομένων από ΕΛ.ΣΤΑΤ. και το Σύνδεσμο Εξαγωγέων Κρήτης για το 1^ο τετράμηνο του 2016, σε σύγκριση με την αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2015. Ειδικότερα, κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Απριλίου 2016, η αξία των κρητικών εξαγωγών αυξήθηκε κατά 11,5% και διαμορφώθηκαν σε 252 εκατ. ευρώ, έναντι των 226 εκ. ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του 2015. Έντονα ανοδικά όμως κινήθηκε και ο όγκος των εξαγωγών (43,7%), φτάνοντας τους 247.897 τόνους όταν το 1^ο τετράμηνο του 2015 ήταν μόλις 172.501 τόνοι.

Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, η υψηλότερη αύξηση σημειώθηκε στα Χανιά (26,6%) και ακολούθησε το Ηράκλειο (14,4%) και το Ρέθυμνο (2,4%) ενώ αντίθετα, οι εξαγωγές του Λασιθίου υποχώρησαν σημαντικά (36,3%). Τη συγκεκριμένη περίοδο, τα κρητικά προϊόντα εξήχθησαν κυρίως σε Ιταλία, Γερμανία, ΗΠΑ, Αυστρία, Ολλανδία ενώ την 6^η και 7^η θέση κατέλαβαν η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο αντίστοιχα.

Εντούτοις, αυτές οι επιδόσεις δεν θα πρέπει να καθυστερούν, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη ότι η πορεία των εξαγωγών παρουσίασε μεγάλες διακυμάνσεις εντός του 1^{ου} τετράμηνου του 2016. Η επισήμανση αυτή θέτει εν αμφιβόλω την επίτευξη καλύτερων εξαγωγικών επιδόσεων σε ετήσιο επίπεδο, τη στιγμή μάλιστα που αφενός το 2015 σημειώθηκε ρεκόρ κρητικών εξαγωγών (486 εκατ. ευρώ) και αφετέρου το διεθνές περιβάλλον παραμένει εξαιρετικά ασταθές.

1.6 Τουριστική Δραστηριότητα στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και του Δήμου Χανίων

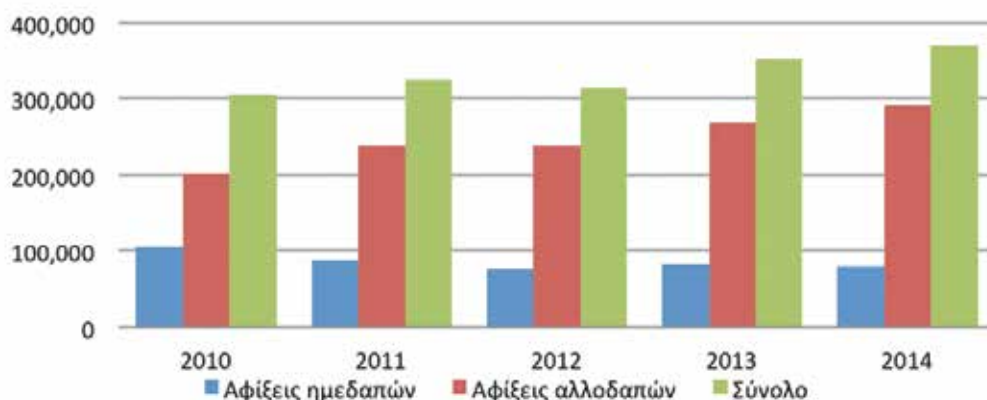
Τα βασικά στοιχεία του Τουρισμού, στοιχεία αφίξεων ημεδαπών και αλλοδαπών, για την Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και το Δήμο Χανίων, για την τελευταία τετραετία παρατίθενται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα.

Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (πλην κάμπινγκ) στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και στο Δήμο Χανίων (2011–2015)*					
ΕΤΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	2011	2012	2013	2014	2015
Αφίξεις ημεδαπών					
Περιφερειακή Ενότητα Χανίων	118.460	98.620	106.018	100.588	107.357
Δήμος Χανίων	86.960	75.976	83.212	79.136	87.948
Αφίξεις αλλοδαπών					
Περιφερειακή Ενότητα Χανίων	620.040	577.342	668.130	719.802	732.725
Δήμος Χανίων	238.326	237.905	269.272	291.183	331.740
Αφίξεις Σύνολο					
Περιφερειακή Ενότητα Χανίων	738.500	675.962	774.148	820.390	840.082
Δήμος Χανίων	325.286	313.881	352.484	370.319	419.738
* Η διοικητική διαίρεση της Χώρας είναι σύμφωνα με το Πρόγραμμα «Καλλικράτης»					

Διαχρονικά, και κυρίως τα τελευταία δυο έτη σημειώνεται αύξηση της προτίμησης αλλοδαπών για το Νομό Χανίων αλλά και για τον ίδιο το δήμο, σημειώνοντας το 2015, 732.725 αφίξεις για το σύνολο της Ενότητας και στο Δήμο 331.740. Επίσης, οι αφίξεις ημεδαπών σημείωσαν αύξηση το τελευταίο έτος.

Γενικότερα, τόσο σύνολο του Δήμου Χανίων, όσο και τα ίδια τα Χανιά, φαίνεται ότι αποτελούν προορισμούς με υψηλή προτίμηση για ξένους τουρίστες, καθώς στο σύνολο των αφίξεων οι αλλοδαποί τουρίστες συγκεντρώνουν το 87,7% για το Νομό και 78,6% για το Δήμο.

Διάγραμμα: Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (πλην κάμπινγκ) στο Δήμο Χανίων

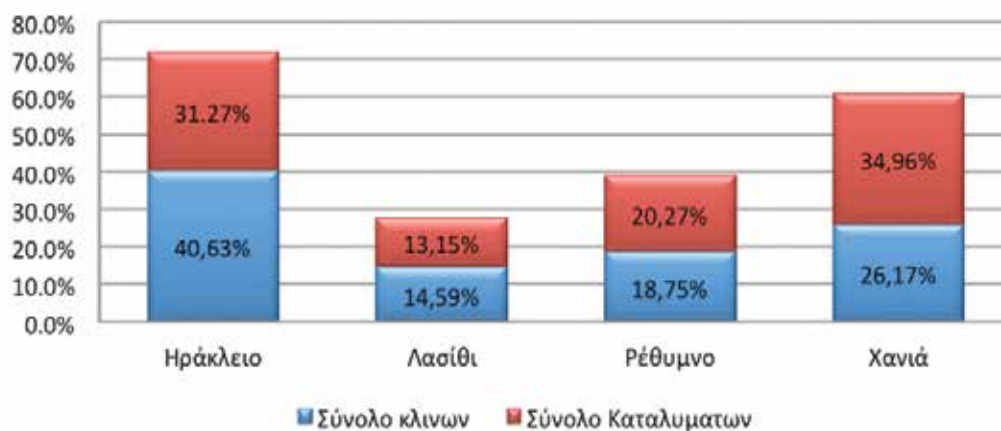
Στη συνέχεια, για το τελευταίο διαθέσιμο έτος (2015), αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα στοιχεία που αφορούν την δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ. Η αποτύπωση της ξενοδοχειακής υποδομής υποδεικνύει την δυναμική τόσο της Ενότητας όσο και του Δήμου των Χανίων.

Δυναμικότητα καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, 2015						
Χωρική Ενότητα	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Κρήτη	1.558	15	1.573	168.682	2.394	171.076
Μερίδιο στο σύνολο της Ελλάδας	15,90%	5,00%	15,64%	21,40%	2,96%	19,77%
Ηράκλειο	489	3	492	68.838	682	69.520
Μερίδιο στο σύνολο της Κρήτης	31,38%	20,00%	31,27%	40,70%	28,48%	40,63%
Λασιθί	205	2	207	24.646	318	24.964
Μερίδιο στο σύνολο της Κρήτης	13,15%	13,30%	13,15%	14,70%	13,28%	14,59%
Ρέθυμνο	320	4	319	31.509	570	32.079
Μερίδιο στο σύνολο της Κρήτης	20,53%	26,70%	20,27%	18,70%	23,80%	18,75%
Χανιά	544	6	550	43.689	824	44.513
Μερίδιο στο σύνολο της Κρήτης	34,91%	40,00%	34,96%	25,90%	34,41%	26,17%
ΕΛΛΑΔΑ	9.757	297	10.054	784.315	80.738	865.053

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία στοιχείων INEMY-ΕΣΣΕ

Στο σύνολο της Κρήτης τα Χανιά συμμετέχουν με μερίδιο 34,96%, κατέχοντας το μεγαλύτερο μερίδιο όσον αφορά τον συνολικό αριθμό καταλυμάτων, με την Περιφέρεια Κρήτης στο σύνολο της να συμμετέχει κατά 15,64% στο σύνολο καταλυμάτων της χώρας. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί και η συμμετοχή του Ηρακλείου στην ξενοδοχειακή υποδομή της Κρήτης καθώς συγκεντρώνει το αμέσως μεγαλύτερο μερίδιο (31,27%) στην Κρήτη.

Διάγραμμα: Μερίδιο ανά Νομό στο σύνολο των κλινών και των καταλυμάτων της Κρήτης

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ετήσια στοιχεία σχετικά με την πληρότητα κλινών στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου σε επίπεδο δήμου για τα Χανιά. Ενδεικτικά, το σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία² του 2014, σημείωσε 56,8% πληρότητα, ενώ αντίστοιχα ο δήμος Χανίων 52,9%.

1.7 Χαρακτηριστικά Απασχόλησης Δήμου Χανίων

Οι απασχολούμενοι στο Δήμο Χανίων, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανέρχονται σε 41.420. Ο πληθυσμός αυτός απασχολείται στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής και αποτελεί το 39% του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Χανίων. Ο ενεργός πληθυσμός, αντιστοιχεί στο 73% του αντίστοιχου πληθυσμού της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων και στο 19% της Περιφέρειας Κρήτης. Οι μη απασχολούμενοι (Άνεργοι/Ζητούντες Εργασία, Μαθητές/Σπουδαστές, Συνταξιούχοι, Οικιακά/Λοιπά) υπολογίζονται σε 67.222 (ποσοστό 62% του μόνιμου πληθυσμού), σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας και Περιφέρειας Κρήτης το ποσοστό των μη απασχολούμενων κυμαίνεται σε 64%. Τα αριθμητικά δεδομένα που αφορούν την απασχόληση παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

2. ΕΛ.ΣΤΑΤ. Πίνακας πληρότητας κλινών στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου ανά δήμο και νομό σε ετήσια βάση, 2014.

Ιδιότητα /Κατάσταση απασχόληση, Απογραφή 2011			
Ιδιότητα/Κατάσταση Ασχολίας	ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΝΙΩΝ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
Απασχολούμενοι	41.420	57.004	225.718
Άνεργοι/Αναζητούντες Εργασία	8.014	10.569	44.155
Μαθητές/Σπουδαστές	19.350	26.039	110.174
Συνταξιούχοι	18.963	32.959	131.887
Οικιακά/Λοιπά	20.895	29.942	111.131
Σύνολο	108.642	156.513	623.065

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Οι απασχολούμενοι στο Δήμο Χανίων, ανά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας κατανέμονται ως ακολούθως:

- ▶ Στον Πρωτογενή Τομέα Παραγωγής απασχολούνται 1.460 εργαζόμενοι,
- ▶ Στο Δευτερογενή Τομέα απασχολούνται 6.443 εργαζόμενοι και
- ▶ Στον τριτογενή τομέα απασχολούνται 33.517 εργαζόμενοι.

Ποσοστιαία, παρατηρείται ότι οι εργαζόμενοι που απασχολούνται στον τριτογενή τομέα (υπηρεσίες και εργασίες που σχετίζονται με τον τουρισμό) αντιστοιχούν στο 81% του συνόλου των εργαζομένων ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για το δευτερογενή, (επαγγέλματα μεταποίησης, βιομηχανικής και βιοτεχνικής κλίμακας) τον πρωτογενή (γεωργικά επαγγέλματα) αντιστοιχούν σε 16% και 4% αντίστοιχα.

Απασχόληση στον τομέα παραγωγής, Απογραφή 2011			
Τομέας Παραγωγής	ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	ΠΕ ΧΑΝΙΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ /ΠΕ ΧΑΝΙΩΝ
Πρωτογενής	1.460	6.445	23%
Δευτερογενής	6.443	8.375	77%
Τριτογενής	33.517	42.136	80%
Σύνολο	41.420	57.004	73%

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Χανίων απαντάται το 73% του απασχολούμενου προσωπικού της Ενότητας. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτού απασχολείται στον τομέα της μεταποίησης αλλά και του τριτογενή τομέα παραγωγής.

Το επίπεδο ανεργίας στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα από το μέσο καταγεγραμμένο επίπεδο της ελληνικής επικράτειας, καθώς και από το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας σε επίπεδο Περιφέρειας Κρήτης.

Γενικότερα, παρατηρείται ότι η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων έχει τέτοια αναπτυξιακή υποδομή ώστε να διατηρεί καλύτερες επιδόσεις στον τομέα της απασχόλησης, προσφέροντας θέσεις και διατηρώντας καλύτερες προοπτικές οικονομικών δυνατοτήτων. Στο

Δήμο Χανίων, το 2011 οι αναζητούντες εργασία υπολογίζονται σε 8.014 ήτοι 8% του συνόλου του πληθυσμού.

1.8 Κλαδική Οικονομική διάρθρωση

Τα χαρακτηριστικά του Δήμου Χανίων ανά τομέα παραγωγής η αναπτυξιακή δομή καθώς και οι υποδομές που συνεισφέρουν στον τομέα παραγωγικής δραστηριότητας παρουσιάζονται παρακάτω:

Πρωτογενής Τομέας

Ο αγροτικός τομέας καλύπτει ένα μεγάλο εύρος της παραγωγής μεσογειακών προϊόντων, με κυρίαρχο ποσοστό αυτόν της ελαιοκαλλιέργειας, στα παράγωγα του αμπελιού, στα πρώιμα οπωροκηπευτικά, στα εσπεριδοειδή και στην τυροκομία. Όσον αφορά τις καλλιέργειες, στο Δήμο Χανίων αναδεικνύεται η εξειδίκευση σε παραδοσιακές καλλιέργειες, όπως η ελαιοκαλλιέργεια και η αμπελουργία.

Παρά την ουσιαστική του συνεισφορά στα μακροοικονομικά μεγέθη (Α.Ε.Π. κλπ.), ο πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από μακροχρόνια αδυναμία υποδομών εξαιτίας του μεγέθους του γεωργικού κλήρου κύρια χαρακτηριστικά του οποίου αποτελούν το μικρό μέγεθος και ο πολυτεμαχισμός αυτού.

Στοιχεία Καλλιεργήσιμων εκτάσεων, Παραγωγών – Περιφερειακής Ενότητας Χανίων						
Καλλιέργεια	Νέοι Παραγωγοί με κύριο επάγγελμα αγρότη			Σύνολο Παραγωγών		
	Πλήθος Παραγωγών	Πλήθος Αγροτεμαχίων	Συνολική Έκταση Καλλιεργήσιμων Εκτάσεων (εκτ.)	Πλήθος Παραγωγών	Πλήθος Αγροτεμαχίων	Συνολική Έκταση Καλλιεργήσιμων Εκτάσεων (εκτ.)
Ελαιώνες πιστοποιημένης ελαιοκαλλιέργειας	680	8.631	2.249,52	23.888	155.890	35.158,71
Εσπεριδοειδή προς μεταποίηση	56	170	44,28	1.741	4.263	1049,31
Λοιποί αμπελώνες για παραγωγή οίνου	280	511	75,87	5.139	7446	962,67
Λοιπά εσπεριδοειδή	47	137	30,55	1.703	3633	764,32
Εκτάσεις σε Καλη γεωργική κατάσταση που προσμετρώνται στα εκτατικά δικαιώματα	53	104	101,58	484	739	534,02
Λοιπές καλλιέργειες-Δενδρώδεις	49	134	59,75	765	1424	495,66
Λοιπά Σιτηρά	16	33	175,27	53	83	462,24
Κηπευτικά υπό κάλυψη	131	287	75,92	478	955	248,77
Ζωοτροφές	11	23	39,16	56	152	239,63
Κηπευτικά	51	117	35,11	390	817	199,60
Σύνολο	1.374	10.147	2.887,01	34.697	175.402	40.114,93

Άξιο αναφοράς αναδεικνύεται το γεγονός του ποσοστού της καλλιεργήσιμης γης το οποίο είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό του εθνικού μέσου όρου. Ως κύριες αιτίες του γεγονότος αυτού μπορούν να χαρακτηριστούν τόσο το γεωμορφολογικό ανάγλυφο της περιοχής όσο και η αδυναμία άρδευσης των περισσότερων εκτάσεων. Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις, το σύνολο των παραγωγών και το είδος της καλλιέργειας στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων σύμφωνα με επεξεργασία στοιχείων της απογραφής του 2011 διαμορφώνονται σύμφωνα με τον πίνακα (Στοιχεία Καλλιεργήσιμων εκτάσεων, Παραγωγών – Περιφερειακής Ενότητας Χανίων).

Στο Δήμο Χανίων, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης, Περιφερειακής Διεύθυνσης Χανίων, παρήχθησαν 5.249.274 κιλά ελαιολάδου εκ των οποίων το 73,48% (3.856.938) ήταν έξτρα παρθένο, το 9,56% (502.031) παρθένο και το 19,96% (502.031) λαμπάντε.

Στοιχεία Αγροτικής Παραγωγής Περιφερειακής Ενότητας Χανίων	
Είδος Καλλιέργειας	Ποσότητα Παραγωγής (σε τόνους)
Νωπά Κηπευτικά	65.338
Κονδυλώδη (Πατάτες, Σακχαρότευτλα)	9.400
Οπωρές (Μηλοειδή, Πυρηνόκαρπα, Ακρόδρυα, Εσπερίδοειδή, Διάφορα)	88.323
Αμπέλια (Σταφύλια για κρασί, επιτραπέζια, σταφίδα)	1.980
Ελαιόδεντρα (Ελιές Βρώσιμες, Ελιές για παραγωγή Ελαιολάδου)	25.150
<i>Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης, Περιφερειακή Διεύθυνση Χανίων (2011)</i>	

Δευτερογενής Τομέας

Ο δευτερογενής τομέας στο Δήμο Χανίων δεν είναι ικανοποιητικά ανεπτυγμένος σε σχέση με την υπόλοιπη περιφέρεια, ενώ βασίζεται κυρίως στην μεταποίηση των προϊόντων του πρωτογενή τομέα. Οι κατασκευαστικές εταιρείες είναι σχετικά μικρού μεγέθους με εξαίρεση κάποιες συνεταιριστικές. Διαπιστώνονται δυσκολίες στην ανάπτυξη εμπορικών δικτύων για την προώθηση των τοπικών προϊόντων σε διεθνείς αγορές. Υπάρχουν επίσης προβλήματα διασύνδεσης μεταξύ του τομέα της παραγωγής και των ερευνητικών κέντρων.

Σημαντικότερος κλάδος του δευτερογενή τομέα αποτελεί η μεταποίηση η οποία συνδέεται κύρια με την επεξεργασία προϊόντων του πρωτογενή τομέα, αλλά και με τους κλάδους των δομικών υλικών και των πλαστικών. Στην έκταση του Δήμου απαντάται πλήθος μικρών και μέσου μεγέθους (εκτός των συνεταιριστικών) μεταποιητικών επιχειρήσεων που επεξεργάζονται αγροτικά προϊόντα (παραγωγή σταφίδας, τυριού κλπ). Το 47% των μεταποιητικών επιχειρήσεων, 42 σε αριθμό, δραστηριοποιούνται στο κλάδο των Τροφίμων και Ποτών. Δραστηριοποιούνται κυρίως στην επεξεργασία αγροτικών προϊόντων και στην παραγωγή προϊόντων κρέατος.

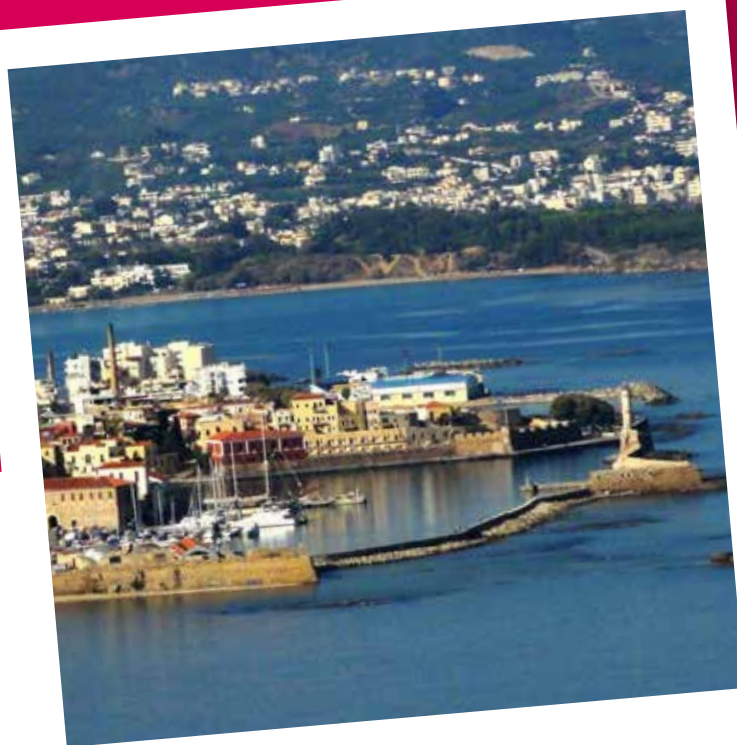
Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ανά κλάδο στο Δευτερογενή τομέα και εδρεύουν στο Δ. Χανίων		
α/α	Κλάδος Επιχειρηματικής Δραστηριότητας	Αριθμός Επιχ/ων
1	Βιομηχανία Τροφίμων, Ποτών και καπνοβιομηχανία	42
2	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών και προϊόντων	5
3	Βιομηχανία Δέρματος και Δερματίνων ειδών	2
4	Βιομηχανία Ξύλου και Προϊόντων Ξύλου	3
5	Παραγωγή Χαρτοπολτού, παραγωγή χαρτιού και προϊόντων από χαρτί, εκδοτικές και εκτυπωτικές δραστηριότητες	6
6	Παραγωγή Χημικών ουσιών, χημικών προϊόντων και συνθετικών ινών	4
7	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	4
8	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	8
9	Παραγωγή βασικών μετάλλων και κατασκευή μεταλλικών προϊόντων	10
10	Κατασκευή ηλεκτρικού εξοπλισμού και οπτικών συσκευών	4
11	Κατασκευή εξοπλισμού κατασκευών	1
12	Λοιπές Βιομηχανίες (μ.α.κ)	3
	Σύνολο επιχειρήσεων μεταποιητικού κλάδου	92
13	Κατασκευές	61
14	Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου και Νερού	3
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	156

Τριτογενής Τομέας

Οι υπηρεσίες αποτελούν τον μεγαλύτερο και δυναμικότερο τομέα της τοπικής οικονομίας και συμβάλλουν στο Ακαθάριστο Προϊόν της Περιφερειακής Ενότητας κατά περίπου 70%. Κινητήριος μοχλός αποτελεί φυσικά ο τουρισμός και οι συνδεδόμενες με αυτόν υπηρεσίες. Οι διοικητικές, εκπαιδευτικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, καθώς και οι υπηρεσίες μεταφορών είναι συγκεντρωμένες κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα. Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα, της τοπικής οικονομίας και του εξαγωγικού προσανατολισμού της, έχουν αναπτυχθεί εταιρίες μεταφορών αλλά και ναυτιλιακές εταιρίες λαϊκής κυρίως βάσης. Διακρίνοντας μερικά εκ των σημαντικότερων χαρακτηριστικών του τριτογενούς τομέα, αυτά μπορούν να συνοψιστούν: α) στην υψηλή θέση του εμπορίου και των υπηρεσιών στην οικονομική δραστηριότητα, β) στην υψηλή συμμετοχή και απασχόληση στον κλάδο των τουριστικών επιχειρήσεων, γ) στην έντονη εποχικότητα της τουριστικής δραστηριότητας, στην μεγάλη συγκέντρωση ξενοδοχειακού δυναμικού.

Στο Δήμο Χανίων, η παραγωγική δραστηριότητα του τριτογενή τομέα, ανά κλάδο παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ανά κλάδο στον Τριτογενή τομέα και εδρεύουν στο Δ. Χανίων		
A/A	Κλάδος Επιχειρηματικής Δραστηριότητας	Αριθμός Επιχ/ων
1	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης	239
2	Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	182
3	Μεταφορές, Αποθήκευση και Επικοινωνία	24
4	Ενδιάμεση Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	7
5	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές Δραστηριότητες	51
6	Ιδιωτική Εκπαίδευση (Εκπαιδευτήρια, Σχολές Οδηγών)	6
7	Υγεία και Κοινωνική Μέριμνα	7
8	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής υπηρεσιών υπέρ του Κοινωνικού Συνόλου και άλλων Υπηρεσιών κοινωνικού ή ατομικού Χαρακτήρα	24

ΜΕΡΟΣ 2

*Η επιχειρηματική δραστηριότητα
στα Χανιά*

2.1 Το ΑΚΕ (Ανοιχτό κέντρο εμπορίου/Open Mall) ως πρακτική ενίσχυσης της τοπικής αγοράς

Οι έντονες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης είναι πολλαπλάσιες για τα μικρά εμπορικά καταστήματα των τοπικών αγορών καθώς ταυτόχρονα με την εξέλιξη της οικονομικής ύφεσης, το εμπόριο αντιμετωπίζει και εσωτερικές αναδιαρθρώσεις που μεταβάλλουν την φυσιογνωμία και την δυναμική του. Ειδικότερα, η ανάπτυξη και εξάπλωση τα τελευταία χρόνια των Μεγάλων Εμπορικών Κέντρων εντός και εκτός πόλεων αναπόφευκτα υποβαθμίζει την λειτουργία των παραδοσιακών εμπορικών συνοικιακών αγορών.

Δεδομένης της παραπάνω προβληματικής, μία καλή πρακτική για τη θωράκιση αλλά και περαιτέρω επέκταση των τοπικών αγορών είναι η δημιουργία δικτύων επιχειρήσεων και η θεσμοθέτηση Ανοιχτών Κέντρων Εμπορίου/Open Malls (ΑΚΕ).

Η δράση των ΑΚΕ (Open Malls) έχει ως στόχο τη δημιουργία δικτύων μέσα από την συνεργασία μικρών επιχειρήσεων που λειτουργούν εντός των παραδοσιακών εμπορικών κέντρων των πόλεων. Μέσω διαφόρων δράσεων και διαδικασιών οι μικρές επιχειρήσεις θα μπορούν να προσφέρουν κίνητρα στους καταναλωτές παρόμοια με εκείνα που προσφέρουν τα σύγχρονα εμπορικά κέντρα. Αναλυτικότερα, στο πλαίσιο των προγραμμάτων θεσμοθέτησης ΑΚΕ προβλέπονται¹ μελέτες χωροθέτησης και χαρτογράφησης των ανοικτών εμπορικών κέντρων σε συνδυασμό με τη δημιουργία σχετικών υποδομών, οργανωμένες ενέργειες μάρκετινγκ (Ενιαία κάρτα αγορών καταναλωτή με πόντους αγορών ή και εκπτώσεις), οργανωμένη και συστηματική προώθηση / προβολή / επικοινωνία των επιχειρήσεων της εμπορικής περιοχής που συμμετέχουν στη δράση, και δραστηριότητες που συνδυάζουν το αγοραστικό όφελος με την ψυχαγωγία (π.χ. street events, social events).

Με τον τρόπο αυτό οι επιχειρήσεις θα έχουν την δυνατότητα να διατηρήσουν τους υφιστάμενους πελάτες τους, να διευρύνουν την πελατειακή τους βάση, να επεκτείνουν τη δραστηριότητα τους, να ενισχύσουν την ρευστότητα τους καθώς και να δημιουργήσουν πολλαπλά οφέλη στις τοπικές κοινωνίες.

Το πρόγραμμα των ΑΚΕ είναι συναφές με τα Business Improvement Districts (BID), τα οποία αποτελούν επιτυχημένες πρακτικές σε πληθώρα κρατών σε όλο τον κόσμο όπως, στις ΗΠΑ, στο Καναδά, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Γερμανία, στη Νέα Ζηλανδία, στη Νότια Αφρική, στην Ιρλανδία, στην Ολλανδία, στη Σερβία, κ.ά.

Το Εμπορικό Επιμελητήριο Χανίων αναγνωρίζοντας τις παραπάνω τάσεις, αποφάσισε να κινηθεί προς την κατεύθυνση της θεσμοθέτησης ΑΚΕ στην περιοχή.

Βασικοί παράγοντες για τη θεσμοθέτηση ενός ΑΚΕ είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη τεκμηρίωση της περιοχής στην οποία θα χωροθετηθεί το ΑΚΕ αλλά και η όσο το δυνατόν καλύτερη εικόνα της υφιστάμενης κατάστασης τόσο στην περιοχή του ΑΚΕ όσο όμως και στην ευρύτερη περιοχή. Για το λόγο αυτό το Εμπορικό Επιμελητήριο Χανίων απευθύνθηκε στο ΙΝΕΜΥ-ΕΣΕΕ που διαθέτει την κατάλληλη υποδομή και τεχνογνωσία για την καταγραφή αλλά και τεκμηρίωση επιχειρηματικών συγκεντρώσεων.

1. Βλ. περισσότερα «ΕΣΠΑ – Ενίσχυση Ανοιχτών Κέντρων Εμπορίου – Πιλοτική Φάση Λειτουργίας», <http://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=2525>

2.2 Επιτόπια έρευνα απογραφής της επιχειρηματικότητας στα Χανιά

Σε πρώτη φάση μέσα από τη χρήση της ΓΕΩΒΑΣΗΣ² αναδείχθηκαν περιοχές έντονων εμπορικών συγκεντρώσεων στα Χανιά. Οι έντονες εμπορικές συγκεντρώσεις, αποτελούν ισχυρό εκτιμητή για την κεντρικότητα κάποιας περιοχής αφού από τη φύση τους οι εμπορικές δραστηριότητες τείνουν να χωροθετούνται σε κεντρικές/πολυσύχναστες περιοχές ή από την άλλη η έντονη εμπορική δραστηριότητα δημιουργεί η ίδια τις συνθήκες για την ανάπτυξη κάποιας περιοχής αφού οι εμπορικές δραστηριότητες αυτές καθαυτές αποτελούν πόλο έλξης για τους καταναλωτές και κατ' επέκταση πόλο έλξης και για άλλες δραστηριότητες.

Στη συνέχεια, ακολούθησε διαβούλευση με το διοικητικό συμβούλιο του εμπορικού συλλόγου Χανίων όπου και ζητήθηκε από τα μέλη και το προεδρείο να προσδιορίσουν σε χάρτη το τι αντιλαμβάνονται οι ίδιοι ως εμπορική/κεντρική περιοχή των Χανίων. Το αποτέλεσμα συνέπεσε λίγο πολύ με τα αποτελέσματα της ΓΕΩΒΑΣΗΣ. Επιπλέον στην πρώτη αυτή διαβούλευση αποφασίστηκε η επικαιροποίηση και ο εμπλουτισμός των στοιχείων της ΓΕΩΒΑΣΗΣ με στοιχεία τα οποία θα προέκυπταν από επιτόπια παρατήρηση και καταγραφή στις εμπορικές/κεντρικές περιοχές των Χανίων.

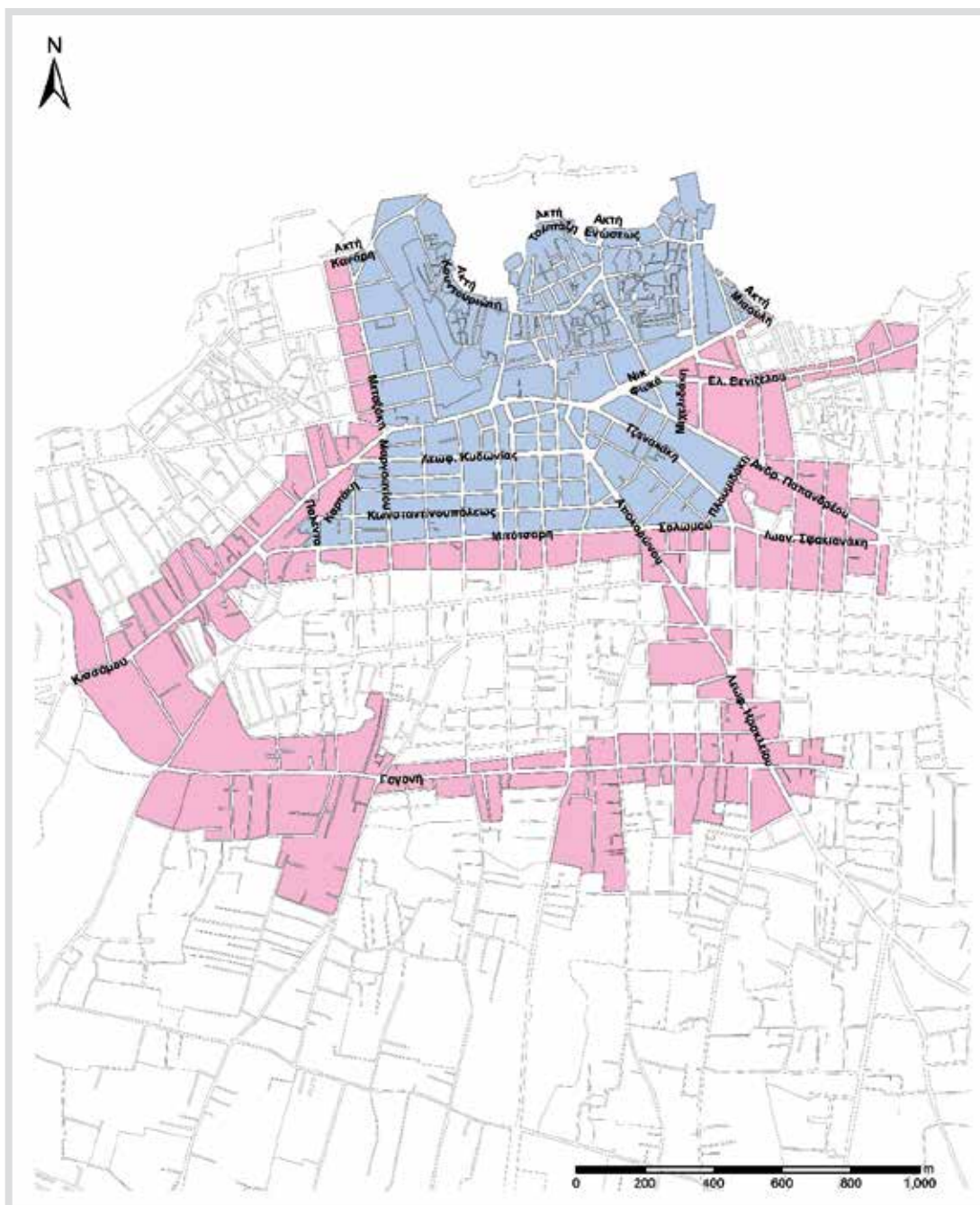
2.3 Περιοχή καταγραφής–Γενικά στοιχεία

Η περιοχή στην οποία έγινε επιτόπια παρατήρηση και καταγραφή του συνόλου της επιχειρηματικότητας ορίζεται από το πολύγωνο που σχηματίζουν οι οδοί Μεταξάκη, Κισσάμου, Καρτάκη, Πολέντα, Μπότσαρη, Σολωμού, Πλουμιδάκη, Παπανδρέου, Μιχελιδάκη, Νικηφόρου Φωκά, Ακτή Μιαούλη, Ακτή Ενώσεως, Ακτή Τομπάζη, Ακτή Κουντουριώτη και Ακτή Κανάρη. Η περιοχή αυτή για λόγους συντομίας θα αναφέρεται ως **Πολυγωνική Περιοχή**. Επιπλέον, τα διαθέσιμα στοιχεία του ΓΕΜΗ ανέδειξαν και έντονες γραμμικές συγκεντρώσεις κατά μήκος σημαντικών οδικών αξόνων που ενώνουν το κέντρο της πόλης με τις υπόλοιπες περιοχές που συγκροτούν το Πολεοδομικό Συγκρότημα των Χανίων. Στις περιοχές αυτές, σε αντίθεση με την Πολυγωνική Περιοχή όπου η καταγράφηκε το σύνολο των οδών που ορίζουν το ΟΤ, έγινε επιτόπια καταγραφή σε επίπεδο μετώπου δρόμου (εφεξής θα αναφέρονται ως **Γραμμικές Ζώνες**). Αναλυτικότερα οι Γραμμικές Ζώνες καταγραφής αφορούν τις οδούς:

- ▶ Κισσάμου από Σκαλίδη ως Γογονή
- ▶ Γογονή από Κισσάμου ως Λεωφόρο Ηρακλείου
- ▶ Αποκορώνου από Μπότσαρη ως Γογονή
- ▶ Α. Παπανδρέου από Πλουμιδάκη ως Ρενιέρη
- ▶ Ελ. Βενιζέλου από Νικηφόρου Φωκά ως Ηρώων Πολυτεχνείου

Τόσο η Πολυγωνική Περιοχή όσο και οι γραμμικές ζώνες απεικονίζονται στο χάρτη που ακολουθεί (Χάρτης 1).

2. Ενιαία βάση χωρικών και περιγραφικών δεδομένων που έχει αναπτυχθεί από το INEMY, με δυνατότητα ταυτόχρονης αντίληψης στοιχείων και χαρτογράφησης της εμπορικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται σε μία περιοχή.

Χάρτης 1: Η περιοχές επιτόπιας καταγραφής

Οι επιτόπιες καταγραφές πραγματοποιήθηκαν από εξειδικευμένους καταγραφείς οι οποίοι εκπαιδεύτηκαν για το σκοπό αυτό από στελέχη του ΙΝΕΜΥ. Η καταγραφή πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ειδικά διαμορφωμένων απογραφικών καρτελών οι οποίες είχαν ως χωρικό επίπεδο αναφοράς το Οικοδομικό Τετράγωνο. Ο καταγραφέας, σε κάθε οικοδομικό τετράγωνο του τομέα ευθύνης του, απέγραφε οποιαδήποτε δραστηριότητα στεγάζεται σε ισόγειο κτηρίου (εκτός της κατοικίας)-καθώς και τη διεύθυνση αυτής. Επίσης καταγράφηκε το είδος και η επωνυμία της κάθε δραστηριότητας αλλά και η κατά-
 40 | σταση αυτής (ανοιχτή/κλειστή). Συνολικά προγραμματίστηκε να γίνει καταγραφή σε 353

Οικοδομικά Τετράγωνα, αριθμός που αντιστοιχεί στο 29,34% του συνόλου των Οικοδομικών Τετραγώνων των Χανίων. Σε 62 από τα Οικοδομικά Τετράγωνα στα οποία έγινε καταγραφή δεν εντοπίστηκε καμία επιχειρηματική δραστηριότητα είτε γιατί το Οικοδομικό Τετράγωνο αποτελούνταν εξ' ολοκλήρου από κατοικίες είτε από κάποια άλλη κοινωφελή δραστηριότητα (Σχολεία, Εκκλησίες, Πάρκα, Πλατείες κλπ.). Στους πίνακες που ακολουθούν φαίνεται η κατανομή των Οικοδομικών Τετραγώνων ανά περιοχή/τρόπο καταγραφής και αναλύονται περισσότερο οι περιπτώσεις των Οικοδομικών Τετραγώνων χωρίς καμία δραστηριότητα.

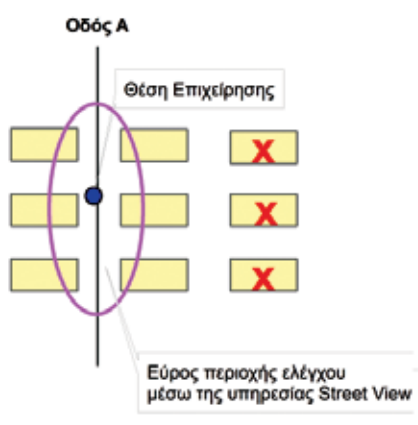
Πίνακας 1: Πλήθος και ποσοστό οικοδομικών τετραγώνων που απογράφηκαν			
	A:OT με έστω και μία δραστηριότητα (A/Γ %)	B: OT χωρίς δραστηριότητες (B/Γ %)	Γ: Σύνολο (Γ/Γ %)
Πολυγωνική Περιοχή	153 (73,56%)	55 (26,44%)	208 (100%)
Γραμμικές Ζώνες	133 (91,72%)	12 (8,28%)	145 (100%)
Σύνολο	286 (81,02%)	67 (18,98%)	353 (100%)

Πίνακας 2: Περιπτώσεις οικοδομικών τετραγώνων με μηδενικές επιχειρηματικές δραστηριότητες			
Λόγος Έλλειψης Δραστηριότητας	Πολυγωνική Περιοχή	Γραμμικές Ζώνες	Σύνολο
Γήπεδο	0	2	2
Εκκλησία	0	0	0
Έλλειψη	53	6	59
Πάρκα/Πλατείες/Νησίδες	0	0	0
Κοινωφελείς Εξυπηρετήσεις ¹	2	4	6
Σύνολο	55	12	67

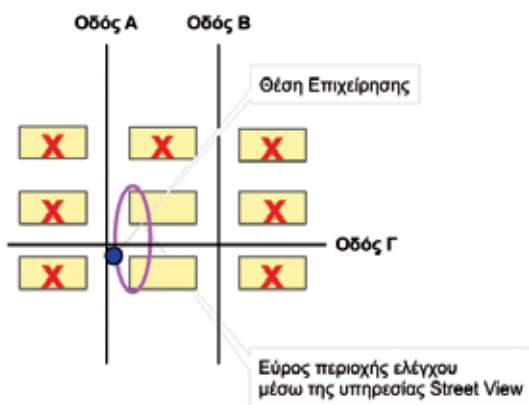
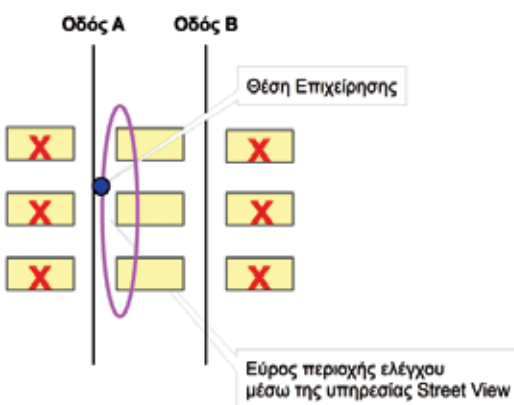
Όπως προκύπτει και από τους παραπάνω πίνακες, περίπου 9 στα 10 από τα οικοδομικά τετράγωνα χωρίς οικονομική δραστηριότητα αφορούν περιπτώσεις δομημένων οικοδομικών τετραγώνων που σύμφωνα με την καταγραφή αποτελούνται εξ' ολοκλήρου από κατοικίες. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των οικοδομικών τετραγώνων της κατηγορίας αυτής, βρίσκεται στην Πολυγωνική περιοχή. Τα υπόλοιπα οικοδομικά τετράγωνα αφορούν περιπτώσεις οικοδομικών τετραγώνων που καταλαμβάνονται εξ' ολοκλήρου από Κοινωφελείς υποδομές, με το μεγαλύτερο τους μέρος να συγκεντρώνεται στις Γραμμικές ζώνες.

2.4 Διαδικασία επεξεργασίας δεδομένων

Τα δεδομένα των επιτόπιων καταγραφών αποδελτιώθηκαν με τη χρήση ειδικής ηλεκτρονικής φόρμας όπου και έγινε με αυτοματοποιημένο τρόπο η αντιστοίχιση της δραστηριότητας που καταγράφηκε στο πεδίο σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας (ΣΤΑΚΟΔ 2008). Στη συνέχεια ακολούθησε ενδελεχής έλεγχος του ΣΤΑΚΟΔ που αποδόθηκε σε

Σχήμα 1.1: Διαδικασία ελέγχου σφαλμάτων με έναν γνωστό δρόμο

Σχήμα 1.3: Διαδικασία ελέγχου σφαλμάτων με τρεις γνωστούς δρόμους

Σχήμα 1: Σχηματική αναπαράσταση διαδικασιών ελέγχου

κάθε επιχείρηση με τη δραστηριότητα που απογράφηκε στο πεδίο για αποφυγή συστηματικών λαθών.

Ακολούθησε ένα σύνολο από λογικούς ελέγχους, όπου διερευνήθηκε αν τα τμήματα των οδών που καταγράφηκαν και καταχωρήθηκαν οριοθετούν το συγκεκριμένο οικοδομικό τετράγωνο στο οποίο αναφέρονται. Αναλυτικότερα δημιουργήθηκε σε περιβάλλον Συστήματος Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS) ένας πίνακας όπου ο κωδικός του κάθε οικοδομικού τετραγώνου αντιστοιχίστηκε με τις οδούς που το περιβάλλουν. Ο πίνακας αυτός συγκρίθηκε για πιθανές αποκλίσεις με τον αντίστοιχο πίνακα που δημιουργήθηκε από τα δεδομένα που καταγράφηκαν στο πεδίο. Έτσι σε πρώτο επίπεδο διασφαλίστηκε η ορθότητα των καταγραφών στο πεδίο, δηλαδή ότι ο καταγραφέας κατέγραφε το σωστό οικοδομικό τετράγωνο καθώς ένα τετράγωνο ορίζεται μονοσήμαντα από τις οδούς που το περιβάλλουν. Σε αυτό τον έλεγχο διαπιστώθηκαν 2 τύπων σφάλματα.

- ▶ Σφάλμα Τύπου I: Οι οδοί που καταγράφηκαν να αντιστοιχούν σε διαφορετικό οικοδομικό τετράγωνο. Στην περίπτωση αυτή ελεγχόταν πρώτα η απογραφική καρτέλα για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο λάθους στην καταγραφή και σε δεύτερο επίπεδο ελεγχόταν η φόρμα καταχώρησης για πιθανά λάθη κατά τη διάρκεια μεταφοράς (αναγραμματισμοί κ.λπ.). Τα σφάλματα που εμφανίστηκαν εδώ αφορούσαν κυρίως περιπτώσεις λαθών κατά τη διάρκεια της καταχώρησης.
- ▶ Σφάλμα Τύπου II: Το σύνολο των δρόμων που καταγράφηκαν να μην ορίζουν μονοσήμαντα οικοδομικό τετράγωνο. Στις περισσότερες των περιπτώσεων παρατηρήθηκε η καταγραφή δραστηριοτήτων σε 3 ή/και λιγότερες πλευρές του τετραγώνου. Έτσι με κλειδί αναζήτησης

τη διεύθυνση και την επωνυμία κάποιας συγκεκριμένης επιχείρησης και με τη χρήση της υπηρεσίας Google Street View γινόταν ένας πρώτος έλεγχος για το αν έχει απογραφεί το σωστό οικοδομικό τετράγωνο. Σε δεύτερο επίπεδο ελέγχθηκε η απογραφική καρτέλα για να διασφαλιστεί ότι ο δρόμος που δεν καταγράφηκε περιλάμβανε ή όχι δραστηριότητες. Τέλος έγινε και ένας έλεγχος για αποκλεισμούς Σφαλμάτων Τύπου Ι, ακολουθώντας τη διαδικασία που περιγράφεται στο σχήμα που ακολουθεί (Σχήμα 1).

Μετά τη διαδικασία ελέγχου των σφαλμάτων ακολούθησε η διαδικασία της γεωκωδικοποίησης που είναι στην ουσία η απόδοση γεωγραφικών συντεταγμένων σε περιγραφικά στοιχεία. Στην προκειμένη περίπτωση, τα περιγραφικά στοιχεία αποτέλεσαν οι διευθύνσεις όλων των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που απογράφηκαν. Μέσω της χρήσης του εξειδικευμένου λογισμικού γεωκωδικοποίησης Terra Geocoder όλες οι επιχειρήσεις αντιστοιχίστηκαν με την πραγματική τους θέση στο χώρο. Για τη διευκόλυνση της διαδικασίας οι γεωγραφικές συντεταγμένες ζητήθηκαν σε δύο συστήματα αναφοράς το Παγκόσμιο Γεωκεντρικό και το Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς (WGS 84 και ΕΓΣΑ 87 αντίστοιχα). Οι γεωκεντρικές συντεταγμένες χρησιμοποιήθηκαν για να μπορεί να υπάρχει αντιστοίχιση με τις υπηρεσίες που προσφέρει η Google και οι υπόλοιποι δικτυακοί εξυπηρετητές ενώ οι συντεταγμένες σε ΕΓΣΑ 87 χρησιμοποιήθηκαν για να μπορεί να υπάρχει κοινή γεωγραφική αναφορά με τα διαθέσιμα υπόβαθρα όλων των εγχώριων φορέων (ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΟΚΧΕ κ.λπ.).

Ακολούθησαν μια σειρά από λογικούς και γεωμετρικούς ελέγχους για να εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν πιστότερη χαρτογραφική απόδοση της διαθέσιμης πληροφορίας. Έτσι σε πρώτο επίπεδο δημιουργήθηκε σε περιβάλλον GIS ένας πίνακας χωρικής εγγύτητας μεταξύ της θέσης των επιχειρήσεων και των οικοδομικών τετραγώνων. Στη διαδικασία αυτή καταγράφηκε διπλά από κάθε επιχείρηση ποιο είναι το κοντινότερο σε αυτήν οικοδομικό τετράγωνο. Αν το κοντινότερο οικοδομικό τετράγωνο συμπίπτει με αυτό που αποτυπώνεται στον πίνακα με την περιγραφική πληροφορία τότε η γεωκωδικοποίηση θεωρείται σωστή. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει ταύτιση ελέγχεται η φόρμα καταχώρησης αλλά και η καρτέλα καταγραφής για πιθανά σφάλματα κατά τη μεταφορά των δεδομένων (πχ Σκαλίδη 42 αντί για Σκαλίδη 24). Αυτός ο έλεγχος, εκτός από τη δυνατότητα εντοπισμού αναγραμματισμών, μας δίνει και τη δυνατότητα ελέγχου της διαδικασίας της γεωκωδικοποίησης καθώς η θέση στην οποία αποδίδεται το κάθε σημείο μπορεί να διασταυρωθεί με το οικοδομικό τετράγωνο στο οποίο θα έπρεπε να βρίσκεται πλησιέστερα.

Στη συνέχεια, με βάση την παραδοχή ότι ένα ζεύγος συντεταγμένων αντιστοιχεί σε μία και μοναδική θέση στο χώρο, έγινε ένας έλεγχος αν ένα ζεύγος συντεταγμένων αντιστοιχεί σε περισσότερες από μία διευθύνσεις. Με τον τρόπο αυτό εξαλείφθηκε η πιθανότητα να σφαλμάτων που οφείλονται σε ελαττώματα (bugs) της διαδικασίας γεωκωδικοποίησης³.

Με την ολοκλήρωση όλων των προαναφερθέντων ελέγχων εξασφαλίστηκε η λεγόμενη ακεραιότητα του συνόλου των δεδομένων και η ορθή αντιστοίχιση τους στις πραγματικές τους θέσεις στο γεωγραφικό χώρο.

Τελευταία διαδικασία ελέγχου αποτέλεσε η σύγκριση κοντινών επιχειρήσεων που βρί-

3. Τέτοια σφάλματα συναντήθηκαν σε περιπτώσεις που το λογισμικό αδυνατούσε να εντοπίσει την πραγματική θέση της επιχείρησης και επέστρεφε σε συντεταγμένες αυτές του κεντροειδούς των Χανίων ή του κεντροειδούς του οδικού άξονα. Τα σφάλματα αυτά διορθώθηκαν με τη χρήση εναλλακτικών υπηρεσιών γεωκωδικοποίησης.

σκονται στο ίδιο οικοδομικό τετράγωνο και έχουν την ίδια ή παρεμφερή επωνυμία. Υπήρξαν περιπτώσεις που αυτό συνέβη λόγω διπλής καταχώρισης στη φόρμα καταγραφής (στις περιπτώσεις αυτές είχαμε ίδια επωνυμία, ίδια διεύθυνση και ίδια θέση στο οικοδομικό τετράγωνο συνεπώς σβήστηκαν οι επιπλέον καταγραφές) αλλά και περιπτώσεις όπου μία επιχείρηση με την ίδια επωνυμία καταλαμβάνει δύο κοντινές γειτονικές στέγες ή απλά μεταφέρθηκε από τη μία θέση στην άλλη. Για την εξασφάλιση ότι δε θα απαλείψουμε τέτοιες περιπτώσεις ως διπλοεγγραφές, χρησιμοποιήθηκε η υπηρεσία Google Street View όπου με δεδομένα εισόδου το στίγμα της κάθε καταγραφής (σε συντεταγμένες WGS 84) ελέγχθηκε αν υπήρχαν 2 επιχειρήσεις με την ίδια επωνυμία σε πολύ κοντινές θέσεις.

2.5 Η Επιχειρηματική Εικόνα των Χανίων

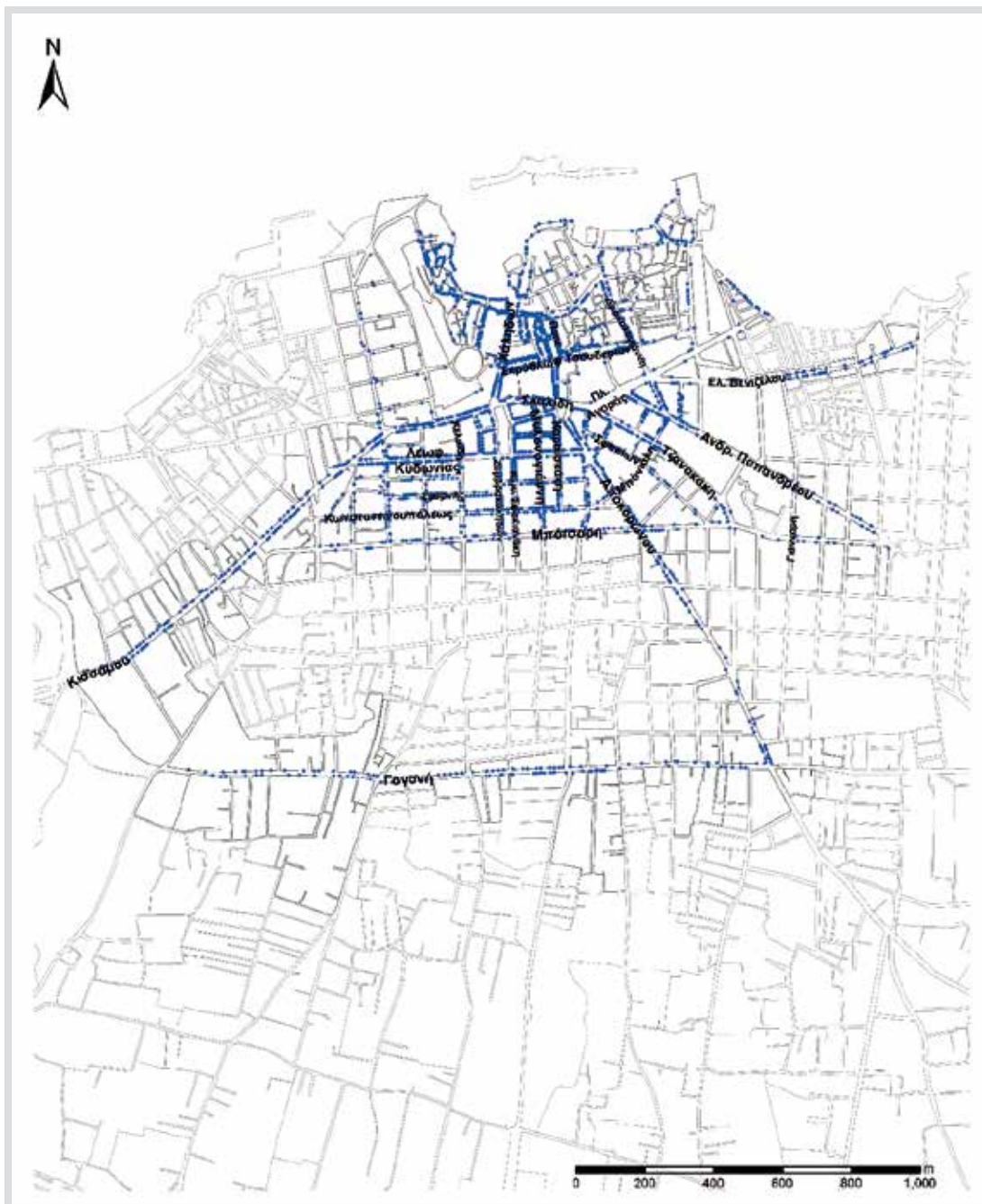
2.5.1 Επιχειρηματική Δραστηριότητα/Επαγγελματικές Στέγες

Στην παρούσα μελέτη ως σύνολο επιχειρηματικής δραστηριότητας νοείται το σύνολο των επαγγελματικών στεγών που βρίσκεται χωροθετημένο σε μία οδό ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριοποίησης αλλά και την κατάσταση της κάθε επιχείρησης (ενεργές και ανενεργές). Από τις επιτόπιες καταγραφές που πραγματοποιήθηκαν φαίνεται ότι οι δέκα σημαντικότεροι δρόμοι των Χανίων είναι κατά σειρά σημαντικότητας οι:

1. Αποκορώνου με 154 επιχειρήσεις
2. Κισσάμου με 154 επιχειρήσεις
3. Λεωφόρος Κυδωνίας με 144 επιχειρήσεις
4. Γογονή με 143 επιχειρήσεις
5. Ανδρέα Παπανδρέου με 102 επιχειρήσεις
6. Μπότσαρη με 87 επιχειρήσεις
7. Μυλωνογιάννη με 80 επιχειρήσεις
8. Χάληδων με 80 επιχειρήσεις
9. Σκαλίδη με 76 επιχειρήσεις
10. Τζανακάκη με 74 επιχειρήσεις

Χαρακτηριστικό της παραπάνω συγκέντρωσης είναι ότι περίπου 1 στις 5 επιχειρήσεις (20,36%) που απογράφηκαν στα Χανιά χωροθετείται σε μία από τις παραπάνω οδούς. Η έντονη συγκέντρωση επιχειρήσεων στους παραπάνω δρόμους φαίνεται και στο σχετικό χάρτη (Χάρτης 2) όπου απεικονίζεται η γεωγραφική θέση του συνόλου των επιχειρήσεων.

Παρατηρώντας το χάρτη διαπιστώνουμε εκτός από τις γραμμικές συγκεντρώσεις εμφανίζονται πολύ έντονες συγκεντρώσεις στα οικοδομικά τετράγωνα περιμετρικά του κτιρίου της Δημοτικής Αγοράς και πιο συγκεκριμένα στη ζώνη που εκτείνεται βόρεια της Κωνσταντινουπόλεως έως την Καραολή & Δημητρίου και ανατολικά της Χάληδων έως τη Δασκαλογιάννη.

Χάρτης 2: Οι επαγγελματικές στέγες των Χανίων

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται όλες εκείνες οι οδοί που συγκεντρώνουν πλήθος επιχειρήσεων (N) μεγαλύτερο ή ίσο του 40.

Πίνακας 3: Οι δρόμοι με τις περισσότερες επιχειρηματικές δραστηριότητες

Οδός	Πλήθος Επιχειρήσεων	% Επί του συνόλου των επιχειρήσεων
Αποκορώνου	154	4.50%
Κισσάμου	154	4.50%
Λεωφόρος Κυδωνίας	144	4.21%
Γογονή	143	4.18%
Ανδρέα Παπανδρέου	102	2.98%
Μπότσαρη	87	2.54%
Μυλωνογιάννη	81	2.37%
Χάληδων	80	2.34%
Σκαλίδη	76	2.22%
Στρατηγού Τζανακάκη	74	2.16%
Ελευθέριου Βενιζέλου	71	2.07%
Τσουδερών	65	1.90%
Κωνσταντινουπόλεως	55	1.61%
Μπόνιαλη	53	1.55%
Πλατεία Αγοράς	64	1.87%
Σφακίων	52	1.52%
Καραϊσκάκη	51	1.49%
Σκρύδλωφ	50	1.46%
Σμύρνης	49	1.43%
Ποτιέ	48	1.40%
Κων/νου Σφακιανάκη	47	1.37%
Δασκαλογιάννη	45	1.31%
Επισκόπου Χρυσάνθου	45	1.31%
Κελαϊδή	42	1.23%
Γιάνναρη Χατζημικάλη	41	1.20%
Ζυμβρακάκηδων	41	1.20%
Σύνολο Επιχειρηματικής Δραστηριότητας	3423	100.00%

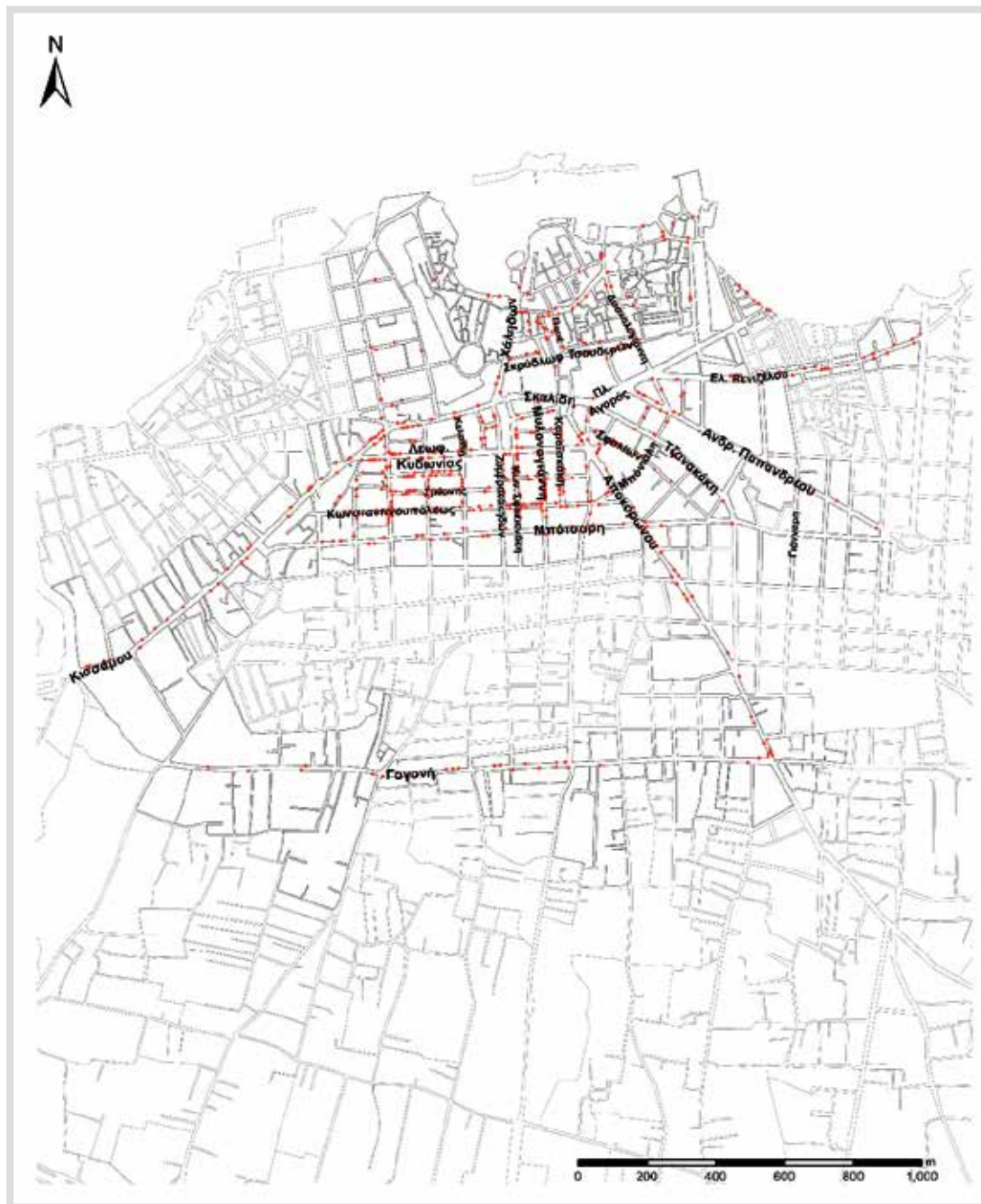
Στον πίνακα αυτό φαίνονται οι οδοί εκείνες που το συνολικό πλήθος (N) επιχειρήσεων (ανοιχτές/κλειστές) είναι μεγαλύτερο ή ίσο του 40. Στο παράρτημα υπάρχει και ο συγκεντρωτικός πίνακας για όλες τις οδούς.

2.5.2 Κλειστές Επιχειρήσεις

Αναλύοντας περαιτέρω τα δεδομένα της απογραφής, διαπιστώνουμε ότι η εικόνα που παρουσιάζει η επιχειρηματική δραστηριότητα είναι ενθαρρυντικότερη σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας και ιδίως των μεγάλων αστικών κέντρων⁴, καθώς το 21,62% των επαγγελματικών στεγών που καταγράφηκαν είναι κλειστές. Αναλυτικότερα στις 3423 επαγγελματικές στέγες οι 740 είναι κλειστές. Εδώ βέβαια πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι η καταγραφή της επιχειρηματικής δραστηριότητας πραγματοποιήθηκε μετά την έναρξη της θερινής τουριστικής σεζόν, πράγμα που σημαίνει ότι επιχειρήσεις οι οποίες κατά τους χειμερινούς μήνες αναστέλλουν τη λειτουργία τους καταγράφηκαν ως ανοιχτές. Θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να πραγματοποιηθεί αντίστοιχη καταγραφή και σε άλλη χρονική περίοδο στην οποία και θα διακριθούν οι επιχειρήσεις εκείνες που λειτουργούν όλο το χρόνο. Όπως φαίνεται και από το σχετικό χάρτη (Χάρτης 3) τα περισσότερα κλειστά καταστήματα συγκεντρώνονται περιμετρικά του σταθμού των ΚΤΕΛ και ιδιαίτερα στο δυτικό τμήμα της Λεωφόρου Κυδωνίας αλλά και νοτιοανατολικά της Πλατείας 1866 με ιδιαίτερες εξάρσεις επί των οδών Μυλωνογιάννη και Καραϊσκάκη. Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα περισσότερα κλειστά καταστήματα εντοπίζονται σε τμήματα της Νέας Πόλης και αφορούν περισσότερο σε καταστήματα εξυπηρέτησης του τοπικού πληθυσμού. Στον αντίποδα το περισσότερο τουριστικό κομμάτι

4. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία καταγραφών της επιχειρηματικής δραστηριότητας που πραγματοποιείται σε εξαμηνιαία βάση από το INEMY-ΕΣΕΕ (INEMY-ΕΣΕΕ, 09/2016) το ποσοστό των κλειστών καταστημάτων ανέρχεται στην Αθήνα σε 26,4%, στον Πειραιά σε 33,4%, στη Γλυφάδα σε 10,7%, στην Καλλιθέα σε 43,5%, στην Κηφισιά σε 18,1%, στο Μαρούσι σε 17,3%, στη Νέα Ιωνία σε 24,0%, στο Περιστέρι σε 29,7% και στο Χαλάνδρι σε 19,0%. Στις άλλες μεγάλες ελληνικές πόλεις παρατηρούμε ότι στη Θεσσαλονίκη το ποσοστό κλειστών επιχειρήσεων ανέρχεται σε 26,7% και στην Πάτρα σε 24,2%.

της πόλης (η Παλιά Πόλη και το Ενετικό Λιμάνι) φαίνεται ότι έχουν μικρότερη παρουσία λουκέτων, γεγονός που οφείλεται στη δυναμική που έχει ο τουρισμός για την πόλη των Χανίων.

Χάρτης 3: Οι κλειστές επιχειρήσεις των Χανίων

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται όλες εκείνες οι οδοί οι οποίες έχουν περισσότερες από 40 επαγγελματικές στέγες και το αντίστοιχο ποσοστό των κλειστών επιχειρήσεων.

Πίνακας 4: Το πλήθος και το ποσοστό των κλειστών επιχειρήσεων στους δρόμους με σημαντική επιχειρηματική δραστηριότητα		
Οδός	Κλειστές Επιχειρήσεις	% Κλειστών επιχειρήσεων
Κωνσταντινουπόλεως	32	58.18%
Σμύρνης	21	42.86%
Κων/νου Σφακιανάκη	20	42.55%
Σφακίων	17	32.69%
Ελευθέριου Βενιζέλου	22	30.99%
Μυλωνογιάννη	24	29.63%
Κελαϊδή	12	28.57%
Μπότσαρη	24	27.59%
Μπόνιαλη	14	26.42%
Κισσάμου	40	25.97%
Καραϊσκάκη	13	25.49%
Λεωφόρος Κυδωνίας	32	22.22%
Ζυμβρακάκηδων	9	21.95%
Γογονή	27	18.88%
Αποκορώνου	28	18.18%
Δασκαλογιάννη	8	17.78%
Τσουδερών	11	16.92%
Ανδρέα Παπανδρέου	16	15.69%
Επισκόπου Χρύσανθου	7	15.56%
Σκαλίδη	11	14.47%
Στρατηγού Τζανακάκη	6	8.11%
Πλατεία Αγοράς	5	7.81%
Ποτιέ	3	6.25%
Χάληδων	3	3.75%
Γιάνναρη Χατζημιάλη	1	2.44%
Σκρύδλωφ	0	0.00%
Σύνολο Κλειστών Επιχειρήσεων	740	100.00%

2.5.3 Κλαδική σύνθεση επιχειρηματικής δραστηριότητας

Στα Χανιά παρατηρείται σημαντικό εύρος δραστηριοτήτων από όλους τους τομείς της οικονομίας. Ωστόσο, σημαντικότερη συγκέντρωση φαίνεται να έχουν οι δραστηριότητες που αφορούν το εμπόριο και την παροχή υπηρεσιών.

Αναλυτικότερα απογράφηκαν 104 διακριτοί κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας. Οι σημαντικότεροι από αυτούς (με πλήθος μεγαλύτερο ή ίσο των 10 επιχειρήσεων) φαίνονται

Πίνακας 5: Οι σημαντικότεροι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας

Κωδικός Κλάδου	Περιγραφή Κλάδου	Πλήθος Επιχειρήσεων	Ποσοστό επί του Συνόλου*
47.71	Λιανικό εμπόριο ενδυμάτων σε εξειδικευμένα καταστήματα	245	9.13%
56.10	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης	201	7.49%
56.30	Δραστηριότητες παροχής ποτών	188	7.01%
47.78	Άλλο λιανικό εμπόριο καινούργιων ειδών σε εξειδικευμένα καταστήματα	176	6.56%
47.72	Λιανικό εμπόριο υποδημάτων και δερμάτινων ειδών σε εξειδικευμένα καταστήματα	110	4.10%
47.77	Λιανικό εμπόριο ρολογιών και κοσμημάτων σε εξειδικευμένα καταστήματα	102	3.80%
96.02	Δραστηριότητες κομμωτηρίων, κουρείων και κέντρων αισθητικής	95	3.54%
55.20	Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής	85	3.17%
47.24	Λιανικό εμπόριο ψωμιού, αρτοποιημάτων και λοιπών ειδών αρτοποιίας και ζαχαροπλαστικής σε εξειδικευμένα καταστήματα	70	2.61%
47.29	Λιανικό εμπόριο άλλων τροφίμων σε εξειδικευμένα καταστήματα	68	2.53%
47.59	Λιανικό εμπόριο επίπλων, φωτιστικών και άλλων ειδών οικιακής χρήσης σε εξειδικευμένα καταστήματα	67	2.50%
47.52	Λιανικό εμπόριο σιδηρικών, χρωμάτων και τζαμιών σε εξειδικευμένα καταστήματα	65	2.42%
47.73	Λιανικό εμπόριο φαρμακευτικών ειδών (φαρμακεία)	64	2.39%
47.11	Λιανικό εμπόριο σε μη εξειδικευμένα καταστήματα που πωλούν κυρίως τρόφιμα, ποτά ή καπνό	55	2.05%
47.51	Λιανικό εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων σε εξειδικευμένα καταστήματα	46	1.71%
47.54	Λιανικό εμπόριο ηλεκτρικών οικιακών συσκευών σε εξειδικευμένα καταστήματα	42	1.57%
47.64	Λιανικό εμπόριο αθλητικού εξοπλισμού σε εξειδικευμένα καταστήματα	41	1.53%

* Το ποσοστό υπολογίστηκε στο σύνολο των ανοιχτών καταστημάτων (2683 επιχειρήσεις).
Στον πίνακα αυτό φαίνονται οι κλάδοι εκείνοι που συγκεντρώνουν περισσότερα από 40 καταστήματα. Στο παράρτημα υπάρχει ο συγκεντρωτικός πίνακας για όλους τους κλάδους

Το μεγάλο πλήθος κλαδικών δραστηριοτήτων καθιστά δύσκολη τη συνθετική επεξεργασία αλλά και την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη συνύπαρξη ομοειδών κλάδων (π.χ. ένδυση και υπόδηση) σε τοπικές εμπορικές πιάτσες. Για το λόγο αυτό επιχειρήθηκε η συνένωση των επιμέρους κλάδων σε μεγαλύτερες και όσο το δυνατόν πιο ομοιογενείς κατηγορίες. Οι κατηγορίες που δημιουργήθηκαν περιγράφονται στη δεύτερη στήλη του

πίνακα που ακολουθεί ενώ οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας που περιλαμβάνουν παραθέτονται στη τρίτη στήλη.

Πίνακας 6: Ομαδοποίηση κλάδων οικονομικής δραστηριότητας			
Κατηγορία	Περιγραφή	Κωδικοί Κλάδων	Πλήθος Επιχειρήσεων
K01	Λιανικό εμπόριο ειδών ένδυσης, υπόδησης και αθλητικού εξοπλισμού	47.64, 47.71, 47.72	396
K02	Εστίαση και συναφείς δραστηριότητες	56.10, 56.21, 56.30, 93.29	393
K03	Λιανικό εμπόριο τροφίμων	47.21, 47.22, 47.23, 47.24, 47.25, 47.26, 47.29	201
K04	Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών	64.20, 65.11, 66.12, 68.31, 68.32, 69.10, 69.20, 70.10, 70.21, 70.22, 71.11, 71.12, 71.20, 74.10, 74.20, 74.90, 75.00, 77.22, 77.39, 78.10, 79.90, 81.21, 81.29, 82.11, 82.19	180
K05	Άλλο λιανικό εμπόριο	47.78	176
K06	Δραστηριότητες συναφείς με τον τουρισμό ή συμπληρωματικές προς αυτόν	49.39, 55.10, 55.20, 77.11, 79.11	158
K07	Λιανικό εμπόριο ειδών σπιτιού	47.51, 47.53, 47.59	119
K08	Καλλωπισμός—Φυσική ευεξία	96.02, 96.04	104
K09	Λιανικό εμπόριο κοσμημάτων	47.77	102
K10	Φαρμακεία, Ιατρικά είδη και καλλυντικά	47.73, 47.74, 47.75	99
K11	Λιανικό εμπόριο ειδών δώρων, βιβλίων, παιχνιδιών	47.61, 47.62, 47.63, 47.65, 47.76	75
K12	Κοινοφελείς Εξυπηρετήσεις (ΔΥ, Προνοιακές υποδομές κλπ.)	35.11, 84.11, 84.12, 84.25, 85.10, 85.20, 85.31, 85.32, 85.41, 85.52, 86.10, 87.90, 88.10, 88.99, 90.04, 91.01, 91.02, 91.03, 93.11, 93.13, 94.11, 94.12, 94.91, 94.99	71
K13	Λιανικό εμπόριο σιδηρικών, εργαλείων, χρωμάτων υλικών οικοδομής	47.52	65
K14	Λιανικό εμπόριο ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών ειδών	47.41, 47.42, 47.43, 47.54	64
K15	Πώληση και συντήρηση μηχανοκίνητων οχημάτων	45.11, 45.20, 45.32, 45.40	60
K16	Εκπαιδευτικές δραστηριότητες	85.10, 85.53, 85.59, 85.60	56
K17	Super Markets, Mini Markets κλπ.	47.11	55
K18	Επισκευή ειδών οικιακής χρήσης	95.11, 95.12, 95.21, 95.22, 95.23, 95.24, 95.29	55
K19	Ιατρικές και παραϊατρικές υπηρεσίες	86.21, 86.22, 86.23, 86.90	47
K20	Προσωπικές Υπηρεσίες	96.01, 96.03, 96.09	31
K21	Υπηρεσίες σχετικές με την επικοινωνία, την πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες	58.13, 60.10, 60.20, 61.10, 61.20, 62.01, 62.03, 62.09, 73.11	28
K22	Μεταφορές	49.41, 49.42, 50.30, 52.10, 52.21, 52.29, 53.10, 53.20	25
K23	Τυχερά παιχνίδια	92.00	24

Πίνακας 6: Ομαδοποίηση κλάδων οικονομικής δραστηριότητας

Κατηγορία	Περιγραφή	Κωδικοί Κλάδων	Πλήθος Επιχειρήσεων
K24	Μεταποίηση	18.12, 24.20, 25.50, 25.93, 31.03, 31.09, 32.99	22
K25	Τράπεζες	64.19	21
K26	Οικοδομικές και συναφείς τεχνικές εργασίες	41.20, 43.21, 43.22, 43.29, 43.32, 43.33, 43.34, 43.39, 43.99	19
K27	Χονδρεμπόριο	46.12, 46.39, 46.52, 46.69	10
K28	Ειδικές κατηγορίες λιανικού εμπορίου	47.79	9
K29	Δραστηριότητες αθλητισμού	93.12, 93.13	8
K30	Λιανικό εμπόριο καυσίμων	47.30	8
K31	Δραστηριότητες φορέων, οργανισμών και συλλόγων	94.92	2

Οι κωδικοί των κλάδων ακολουθούν το πρότυπο κωδικοποίησης ΣΤΑΚΟΔ 2008.

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι η κλαδική διάρθρωση της επιχειρηματικότητας στα Χανιά είναι άμεσα συνυφασμένη με τον τουρισμό και την εποχική κατανάλωση καθώς κατηγορίες όπως ο κλάδος της εστίασης (Κ02) των τουριστικών και συναφών επιχειρήσεων (Κ06)⁵.

Οι δύο αυτές κατηγορίες καταλαμβάνουν αθροιστικά το 20,65% του συνόλου τη επιχειρηματικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται στο τμήμα της πόλης των Χανίων που απογράφηκε. Αν στις δύο παραπάνω κατηγορίες θα πρέπει να συνηπολογιστεί και η κατηγορία του Άλλου λιανικού εμπορίου (Κ05) μεγάλο τμήμα της οποίας αφορά όλες εκείνες οι επιχειρήσεις που εξειδικεύονται στο λιανικό εμπόριο σουβενίρ και λοιπών τουριστικών ειδών, τότε φαίνεται με ακόμη γλαφυρότερο τρόπο η σημασία του τουρισμού για την πόλη⁶.

Η ισχυρή εξάρτηση από τον τουρισμό και κατ' επέκταση οι υψηλές τάσεις εποχικότητας που παρουσιάζει η επιχειρηματική δραστηριότητα των Χανίων είναι μία παράμετρος που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη κατά τη διαδικασία οριοθέτησης του ανοικτού κέντρου εμπορίου, καθώς η δημιουργία αλλά και η βιωσιμότητα ενός τέτοιου κέντρου είναι εξαρτημένη από εξωγενείς και σε πολλές περιπτώσεις αστάθμητους παράγοντες (π.χ. αυξομειώσεις επισκεψιμότητας κατά τη διάρκεια της θερινής σεζόν)⁷.

Από την άλλη μεριά, θα πρέπει να τονιστεί και το γεγονός ότι η υπόλοιπη επιχειρηματική δραστηριότητα ακολουθεί το πρότυπο που παρατηρείται συνήθως στα μεγάλα αστικά κέντρα δηλαδή υπάρχει μία ανεπτυγμένη αγορά διαρκών καταναλωτικών αγαθών καθώς

5. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται δραστηριότητες όπως ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ενοικίαση αυτοκινήτων-μικρών, μονοήμερες κρουαζιέρες κλπ.

6. Όπως θα δούμε και στη συνέχεια, υπάρχουν κι άλλες κατηγορίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που καλύπτουν κυρίως την τουριστική ζήτηση (πχ εξειδικευμένο εμπόριο τοπικών προϊόντων ή ακόμη και mini markets που πωλούν κυρίως εποχικά είδη).

7. Η ένταση αλλά και η έκταση των τάσεων εποχικότητας που παρουσιάζονται στην τοπική αγορά των Χανίων πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω (καταγραφή επιχειρηματικής δραστηριότητας κατά τους χειμερινούς μήνες ή/και ερωτηματολόγια στους επιχειρηματίες σχετικά με τον τζίρο τους)

και ειδών πρώτης ανάγκης παράλληλα με ένα ευρύ φάσμα παροχής υπηρεσιών γεγονός που συνάδει με τον επαυξημένο διοικητικό ρόλο που καλείται να παίξει η πόλη σε περιφερειακό επίπεδο.

Κλείνοντας, πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στη σχετικά ενθαρρυντική εικόνα (όχι ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό κλειστών καταστημάτων) που παρουσιάζει η αγορά κατά τους θερινούς μήνες⁸.

Η **ανάσχεση του δυϊσμού** μεταξύ των μειωμένων λουκέτων της παλιάς πόλης και των αυξημένων στα τμήματα της Νέας Πόλης, αλλά και ο περιορισμός της όποιας εποχικότητας παρατηρείται στην επιχειρηματική δραστηριότητα θα μπορούσαν να αποτελέσουν τους πρωταρχικούς στόχους για την όποια δράση στην πόλη των Χανίων. Υπό αυτό το πρίσμα, η θεσμοθέτηση ενός ΑΚΕ στην περιοχή, θα μπορούσε να λειτουργήσει προς την κατεύθυνση της ενδυνάμωσης της τοπικής αγοράς περιορίζοντας τις τάσεις εποχικότητας αλλά και ενισχύοντας περαιτέρω τα καταστήματα που δραστηριοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Επιπλέον, η υιοθέτηση τέτοιων πρακτικών θα μπορούσε να συμβάλει και στην αναθέρμανση της τοπικής και στην περαιτέρω μείωση του ποσοστού των κλειστών καταστημάτων.

2.5.4 Χαρτογράφηση επιχειρηματικής δραστηριότητας

Από τη στατιστική επεξεργασία που πραγματοποιήθηκε στην προηγούμενη ενότητα φαίνεται ότι η σημαντικότερη ομάδα κλάδων που εμφανίζεται στα Χανιά είναι οι δραστηριότητες που σχετίζονται με «λιανικό εμπόριο ειδών ένδυσης, υπόδησης και αθλητικού εξοπλισμού» (Κ01). Όπως φαίνεται και από το σχετικό χάρτη (Χάρτης 4) ιδιαίτερα έντονες συγκεντρώσεις παρατηρούνται στο σύνολο σχεδόν της ακτογραμμής του κέντρου των Χανίων. Η κατηγορία αυτή των 396 επιχειρήσεων εμφανίζει ιδιαίτερα έντονες συγκεντρώσεις επί των οδών Σκαλίδη, Χάληδων, Σκρύδλωφ, Τσουδερών ενώ έχει σημαντική παρουσία και επί των οδών Σφακίων και Τζανακάκη.

Η δεύτερη σημαντικότερη κατηγορία επιχειρήσεων που εμφανίζεται στα Χανιά είναι οι επιχειρήσεις «Εστίασης και συναφείς δραστηριότητες» (κατηγορία Κ02). Η κατηγορία αυτή εμφανίζει ιδιαίτερα έντονες συγκεντρώσεις περιμετρικά του παλιού λιμανιού των Χανίων και συγκεκριμένα από το βορειοδυτικό άκρο του λιμανιού, Ακτή Κουντουριώτη, Ακτή Τομπάζη, Ακτή Ενώσεως ενώ έχει σημαντική παρουσία στο νοτιό τετράγωνο που σχηματίζουν οι οδοί Δασκαλογιάννη, Χάληδων και Τσουδερών (βλ. Χάρτης 5). Στις παραπάνω οδούς συγκεντρώνονται 393 επιχειρήσεις των σχετικών κλάδων, πλήθος που αντιστοιχεί στο 14,76% του συνόλου των επιχειρήσεων. Η κατηγορία αυτή σε αντίθεση με την κατηγορία Κ01 δεν ακολουθεί ένα περισσότερο συμπαγές πρότυπο και εμφανίζει διασπορά σε όλη την ευρύτερη περιοχή του παλαιού λιμανιού.

Όπως αποτυπώνεται στον χάρτη οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων εστίασης εκτείνονται καθ' όλη την έκταση του εμπορικού κέντρου της πόλης.

Εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι οι έντονες συγκεντρώσεις καλύπτουν σχεδόν το σύνολο

8. Η εικόνα αυτή ενδέχεται να έχει διαφοροποιηθεί περαιτέρω καθώς η καταγραφή πραγματοποιήθηκε στις αρχές της τουριστικής σεζόν και πολλές εποχικές επιχειρήσεις (κυρίως στον κλάδο της εστίασης και της πώλησης εποχικών ειδών) να μην είχαν δραστηριοποιηθεί ακόμη.

Χάρτης 4: Η χωροθέτηση της κατηγορίας K01 (Λιανικό εμπόριο ειδών ένδυσης, υπόδησης και αθλητικού εξοπλισμού)

λο του χάρτη, με αποτέλεσμα να δίνουν την εντύπωση μιας συνολικής χωρικής περιοχής έντονης ομοειδούς επιχειρηματικής δραστηριότητας εστίασης (πιάτσας) για το εμπορικό κέντρο των Χανίων.

Η τρίτη κατά σειρά σημαντικότητας κατηγορία (K03) αφορά στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο τροφίμων. Η κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνει φούρνους, ζαχαροπλαστεία, κρεπωλεία, ιχθυοπωλεία, μανάβικα, κάβες κλπ. και αριθμεί 201 επιχειρήσεις. Η κατηγορία αυτή παρουσιάζει της ιδιαιτερότητες της κατηγορίας

Χάρτης 5: Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ02 (Εστίαση και συναφείς δραστηριότητες)

Κ06 καθώς και σε αυτήν την περίπτωση υπάρχουν επιχειρήσεις με καθαρά τουριστικό προσανατολισμό (βότανα και άλλα εξειδικευμένα τοπικά προϊόντα) αλλά και εκείνες που απευθύνονται στην τοπική κοινωνία όπως τα χασάπικα, τα ιχθυοπωλεία, τα καφεκοπτεία κ.λπ. Όπως φαίνεται και από τον αντίστοιχο χάρτη (Χάρτης 11), συγκέντρωση της εν λόγω κατηγορίας στην ευρύτερη εμπορική και τουριστική περιοχή αφορά κυρίως επιχειρήσεις που καλούνται να καλύψουν την τουριστική ζήτηση.

Πρόκειται για επιχειρήσεις που βρίσκονται διάσπαρτες σε όλη την ευρύτερη περιοχή του
 54 | κέντρου της πόλης, ωστόσο όμως παρουσιάζονται σημαντικές συγκεντρώσεις γύρω από

Χάρτης 6: Η χωροθέτηση της κατηγορίας K03 (Λιανικό εμπόριο τροφίμων)

την οδό Αποκορώνου. Όσο απομακρύνεται κανείς από το κέντρο συναντά καταστήματα που εξυπηρετούν τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού

Η τέταρτη κατηγορία περιλαμβάνει δραστηριότητες παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών (K04), είναι η πολυπληθέστερη θεματικά κατηγορία διότι περιλαμβάνει 14 επιμέρους δραστηριότητες που εκτείνονται από δραστηριότητες που παρέχουν εξειδικευμένοι επιστήμονες (μηχανικοί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι και λογιστές) μέχρι μεσίτες και ασφαλιστές. Όπως φαίνεται και στο σχετικό χάρτη (Χάρτης 7) οι 180 επιχειρήσεις δεν παρουσιάζουν συγκέντρωση σε συγκεκριμένα γεωγραφικά σημεία της πόλης. Η διασπορά

Χάρτης 7: Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ04 (Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών)

αγγίζει υψηλά επίπεδα με τις επιχειρήσεις να χωρομετρούνται περιμετρικά του κέντρου της πόλης. Οι περιοχές αυτές σε συνδυασμό με τις περιοχές έντονης συγκέντρωσης των προηγούμενων κατηγοριών συγκροτούν το κέντρο της πόλης των Χανίων.

Η κατηγορία του «άλλου λιανικού εμπορίου» (Κ05), μια κατηγορία εξαιρετικά περίπλοκη καθώς περιλαμβάνει όλες εκείνες τις κατηγορίες λιανικού εμπορίου οι οποίες δεν μπορούν να ενταχθούν σε κάποια άλλη οριοθετημένη κατηγορία επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το χωρικό πρότυπο αυτής της κατηγορίας χαρακτηρίζεται από σημαντικές

Χάρτης 8: Η χωροθέτηση της κατηγορίας K05 (Αθήλο θηανικό εμπόριο)

νόμενο της χωροταξικής συνύπαρξης με τις δυο πρώτες κατηγορίες γεγονός που κατοχυρώνει την συγκεκριμένη περιοχή ως εμπορικός πόλος σημαντικής έντασης. Σε απόλυτους αριθμούς συνολικά η κατηγορία είναι Πέμπτη στη σειρά και αριθμεί 176 ανοιχτές επιχειρήσεις.

Η έκτη κατά σειρά σημαντικότητας κατηγορία (K06) περιλαμβάνει και αριθμεί 158 επιχειρήσεις που αφορούν δραστηριότητες συναφείς με τον τουρισμό ή συμπληρωματικές προς αυτόν. Οι περισσότερες εξ αυτών βρίσκονται επί της Ακτής Κουντουριώτη αλλά και στο κεντρικό κομμάτι του παλαιού λιμανιού που ορίζεται από τις οδούς Καραολή και

Χάρτης 9: Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ06 (Δραστηριότητες συναφείς με τον τουρισμό ή συμπληρωματικές προς αυτόν)

Δημητρίου, Χάληδων και Τσουδερών και Δασκαλογιάννη. Σημαντική είναι και η συγκέντρωση που παρατηρείται χωροταξικά γύρω από το Ναυτικό Μουσείο στο βορειοδυτικό άκρο της πόλης.

Το χωροθετικό πρότυπο της συγκεκριμένης κατηγορίας χαρακτηρίζεται ως αναμενόμενο δεδομένου ότι η πλειονότητα των ξενοδοχείων και λοιπών καταλυμάτων θα επιλέγουν ως τόπο εγκατάστασης με εγγύτητα (φυσική ή/και άμεση οπτική) στον αιγιαλό. Δραστηριότητες που σχετίζονται με την ενοικίαση ΙΧ θα πρέπει να βρίσκονται σε κεντρικές μεν

Χάρτης 10: Η χωροθέτηση της κατηγορίας K07 (Λιανικό εμπόριο ειδών σπιτιού)

δραστηριοποιούνται σε θαλάσσιες εκδρομές και κρουαζιέρες είναι προφανές ότι θα πρέπει να βρίσκεται παραθαλάσσια και μάλιστα σε σημείο όπου υπάρχει μαρίνα ή λιμάνι.

Η έβδομη κατηγορία περιλαμβάνει το Λιανικό Εμπόριο Ειδών Σπιτιού, αριθμεί 119 επιχειρήσεις. Σημαντική συγκέντρωση επιχειρήσεων παρατηρείται και περιμετρικά της Μητρόπολης των Χανίων (Ιερός Ναός Εισοδίων της Θεοτόκου) όπου πρόκειται κυρίως για καταστήματα με που απευθύνονται στο τοπικό πληθυσμό αλλά και στους επισκέπτες της πόλης. Σε κάθε περίπτωση ο βαθμός συγκέντρωσης δεν είναι εντυπωσιακός. Επιπλέον παρατηρείται μία περιορισμένη διασπορά σε όλη την Πολυγωνική Περιοχή των Χανίων.

Χάρτης 11: Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ08 (Καθλιωπισμός–Φυσική ευεξία)

Ο κλάδος του Λιανικού Εμπορίου Ειδών Σπιτιού ενώ έχει σημαντική παρουσία σε όλο το εμπορικό κέντρο δεν εμφανίζει χωρικές περιοχές έντονης ομοειδούς επιχειρηματικής δραστηριότητας (πιάτσα) διαχέεται στον αστικό ιστό και οι μόνες σημαντικές συγκεντρώσεις είναι περιεγράφηκαν παραπάνω.

Η επόμενη σημαντική κατηγορία είναι περιλαμβάνει επιχειρηματικές δραστηριότητες που αφορούν Καλλωπισμό και Φυσική Ευεξία (Κ08) με συνολικό πλήθος 104 επιχειρήσεις. Η ιδιαιτερότητα της συγκεκριμένης κατηγορίας έγκειται στο γεγονός ότι δεν πρόκει-

60 | ται για κατηγορία με τάσεις γεωγραφικής συγκέντρωσης όπως προηγούμενες καθώς

Χάρτης 12: Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ09 (Λιανικό εμπόριο Κοσμημάτων)

σημαντικό πλήθος επιχειρήσεων χωροθετούνται σχετικά ομοιόμορφα σε όλη την πόλη. Μία επιπλέον ιδιαιτερότητα σε σχέση με τις επιχειρήσεις των υπόλοιπων κατηγοριών είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων δεν βρίσκονται κοντά στην ακτογραμμή αλλά απλώνονται στο εσωτερικό της πόλης. Τα παραπάνω διαγράφονται με ιδιαίτερα γλαφυρό τρόπο στο σχετικό χάρτη (Χάρτης 10).

Πρόκειται για μια ποικιλόμορφη κατηγορία, χαρακτηριστική για κάθε εμπορικό κέντρο πόλης και οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων του κλάδου δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες πυκνότητες.

Η ένατη κατά σειρά σημαντικότητας κατηγορία, είναι τα κοσμηματοπωλεία (Κ07). Η συγκεκριμένη κατηγορία αριθμεί 102 επιχειρήσεις οι οποίες χωροθετούνται ως επί το πλείστον στο νοτιό πέταλο που σχηματίζεται από τα σημεία: Πλατεία Τάλω, Ενετικό Τείχος και Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου δημιουργώντας μία εξειδικευμένη πιάτσα που σε συνδυασμό με την ισχυρή συνύπαρξη και άλλων εμπορικών δραστηριοτήτων στην περιοχή αυτή διαμορφώνουν τον ισχυρό εμπορικό πυρήνα της πόλης. Είναι προφανές ότι πρόκειται για επιχειρήσεις που δεν απευθύνονται μόνο στο τοπικό καταναλωτικό κοινό αλλά καλούνται να καλύψουν την ζήτηση των επισκεπτών–τουριστών ειδικά τις περιόδους αυξημένης επισκεψιμότητας όπου η τουριστική κίνηση εκτοξεύεται. Συγκεκριμένα, ο χάρτης των εμπορικών επιχειρήσεων αυτής της κατηγορίας αποτυπώνει ανάγλυφα την περίπτωση της εμπορικής πιάτσας. Είναι συχνό το φαινόμενο της ύπαρξης υψηλών συγκεντρώσεων επιχειρήσεων τροφίμων σε περιορισμένα χωρικά σημεία (πιάτσες) εντός μιας ευρύτερης εμπορικής αγοράς.

Η επόμενη (δέκατη) σημαντικότερη κατηγορία που εμφανίζεται στη πόλη των Χανίων περιλαμβάνει όλες τις εμπορικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη Φαρμακεία, Ιατρικά είδη και καλλυντικά (Κ10). Η κατηγορία αυτή αριθμεί 99 επαγγελματικές στέγες αλλά λόγω της φύσης της παρουσιάζει εντελώς ασαφή χωρικά πρότυπα τα οποία και καθορίζονται βάσει της των κανόνων εγγύτητα και αδειοδότησης φαρμακείων.

Όπως αποτυπώνεται στον χάρτη οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων αυτής της κατηγορίας εκτείνονται καθ' όλη την έκταση του εμπορικού κέντρου της πόλης. Γεγονός είναι ότι η χωροταξική παρουσία των επιχειρήσεων καλύπτει σχεδόν το σύνολο του χάρτη, δεν παρατηρείται υψηλή πυκνότητα σε συγκεκριμένη χωρική περιοχή έντονης ομοειδούς εμπορικής δραστηριότητας (εμπορική πιάτσα) δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις του κλάδου είναι διασπαρμένες σε όλη την έκταση αυτού του γεωγραφικού χώρου.

Οι υπόλοιπες κατηγορίες, παρά το σημαντικό πλήθος επιχειρήσεων που συγκεντρώνουν δε φαίνεται να έχουν κάποιο συγκεκριμένο χωροθετικό πρότυπο (είτε γραμμικό είτε σε μία συγκεκριμένη περιοχή). Συνεπώς η χαρτογράφησή τους δεν κρίθηκε αναγκαία.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, φαίνεται ότι το σημαντικότερο πλήθος δραστηριοτήτων συγκεντρώνεται στο κέντρο των Χανίων καλύπτοντας ένα μεγάλο φάσμα τόσο των καθημερινών αναγκών όσο όμως και τις καταναλωτικές ανάγκες για αγορά διαρκών αγαθών τόσο του τοπικού πληθυσμού αλλά και των επισκεπτών.

Όπως φάνηκε και από την κλαδική σύνθεση αλλά και τη χαρτογράφηση των επιμέρους σημαντικών επιχειρηματικών κατηγοριών τα Χανιά και ιδιαίτερα το κέντρο τους χαρακτηρίζεται από μία έντονη εξάρτηση από την κατανάλωση των τουριστών προσδίδοντας έτσι στην επιχειρηματική δραστηριότητα έντονα χαρακτηριστικά εποχικότητας. Το παραπάνω δε σημαίνει φυσικά ότι δεν υπάρχουν βιώσιμες και δυναμικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η πρόκληση που τίθεται λοιπόν είναι διπλή από τη μία μεριά η διεύρυνση της περιόδου λειτουργίας των εποχικών τουριστικών επιχειρήσεων και από την άλλη η συγκράτηση αλλά και η διεύρυνση του καταναλωτικού κοινού των επιχειρήσεων που λειτουργούν όλο το χρόνο.

Μία από τις πιο διαδεδομένες καλές πρακτικές θωράκισης παραδοσιακών κεντρικών περιοχών είναι η θεσμοθέτηση open mall. Βασική προϋπόθεση της επιτυχούς θεσμοθέ-

Χάρτης 13: Η χωροθέτηση της κατηγορίας Κ10 (Φαρμακεία, Ιατρικά είδη και καλληυντικά)

όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ανάμιξη/συμπληρωματικότητα των δραστηριοτήτων που θα περιλαμβάνονται στην εν λόγω δράση. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί πραγματοποιείται θα γίνει συνθετική ανάλυση των αποτελεσμάτων της επιτόπιας καταγραφής που πραγματοποιήθηκε σε σημαντικό μέρος των Χανιών.

ΜΕΡΟΣ 3

Οριοθέτηση Open Mall

3.1 Μεθοδολογικές επισημάνσεις

Βάσει του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου η έκταση ενός open mall δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του 1km² ενώ οι συμβεβλημένες επιχειρήσεις δεν μπορούν να είναι λιγότερες από 50. Συνεπώς η περιοχή οριοθέτησης θα πρέπει να περιλαμβάνει όσο το δυνατόν περισσότερες επιχειρήσεις (μεγαλώνοντας έτσι την πιθανότητα εύρεσης 50 ενδιαφερομένων) σε όσο το δυνατόν μικρότερη έκταση (εξασφαλίζοντας έτσι την ελαχιστοποίηση του κόστους κατασκευής απαιτούμενων υποδομών όπως σήμανση, παρόδιες διαμορφώσεις κ.λπ.). Επιπλέον, ένα open mall θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο διαθεματικό, δηλαδή να προσφέρει μεγάλη ποικιλία διαφορετικών μεταξύ τους δραστηριοτήτων χωρίς όμως να αφαιρεί από τον καταναλωτή το δικαίωμα εναλλακτικών επιλογών. Με άλλα λόγια να έχει όσο το δυνατόν περισσότερες διαφορετικές δραστηριότητες και ταυτόχρονα σημαντικό πλήθος ομοειδών δραστηριοτήτων.

Η ταυτόχρονη ικανοποίηση όλων των παραπάνω συνθηκών, εξασφαλίζει σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα σε μία περιοχή και θέτει τις βάσεις για την υλοποίηση ενός επιτυχημένου open mall, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι απλά και μόνο η βέλτιστη επιλογή περιοχής είναι το μοναδικό κριτήριο για την επιτυχία ενός τέτοιου εγχειρήματος καθώς χρειάζεται σαφές επιχειρησιακό πλάνο και κατάλληλες δράσεις προώθησης της συγκεκριμένης δράσης.

Σε πρώτο επίπεδο επιλέχθηκαν περιοχές που εμφανίζουν έντονες συγκεντρώσεις εν λειτουργία επιχειρήσεων. Η μέχρι τώρα ερευνητική εμπειρία του ΙΝΕΜΥ σε σχέση με την καταγραφή και ανάλυση της επιχειρηματικότητας, δείχνει ότι η όποια οικονομική και επιχειρηματική δραστηριότητα τείνει να συγκροτεί «πιάτσες», γεγονός που παρατηρείται εντονότερα στα κέντρα των πόλεων. Για την ανάδειξη αυτών των «πιατσών» επιλέχθηκε ένας εξειδικευμένος δείκτης υπολογισμού συγκέντρωσης επιχειρήσεων. Ο δείκτης αυτός δεν υπολογίζει μόνο πόσες επιχειρήσεις υπάρχουν σε ένα οικοδομικό τετράγωνο αλλά συνυπολογίζει και το πλήθος των επιχειρήσεων που βρίσκονται στα γειτονικά οικοδομικά τετράγωνα.

Αναλυτικότερα, η μέθοδος υπολογισμού που επιλέξαμε συναντάται στη βιβλιογραφία ως δείκτης Getis–Ord G_i^* ή ως Hot Spot Analysis. Τα αποτελέσματα που δίνει η παραπάνω ανάλυση μας επιτρέπουν την αναγνώριση περιοχών έντονης συγκέντρωσης δραστηριοτήτων. Η λογική της μεθόδου είναι ότι για να θεωρήσει ότι ένα τετράγωνο παρουσιάζει σημαντική συγκέντρωση, δεν αρκούν υψηλές τιμές μόνο εντός του οικοδομικού τετραγώνου αλλά απαιτούνται και υψηλές τιμές στα γύρω οικοδομικά τετράγωνα. Προκύπτει από τη σχέση:

$$G_i^* = \frac{\sum_{j=1}^n w_{i,j} x_j - \bar{X} \sum_{j=1}^n w_{i,j}}{S \sqrt{\frac{n \sum_{j=1}^n w_{i,j}^2 - (\sum_{j=1}^n w_{i,j})^2}{n-1}}}$$

$$\text{Όπου } \bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n} \text{ και } S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n x_i^2}{n} - (\bar{X})^2}$$

Όπου i το οικοδομικό τετράγωνο για το οποίο θα υπολογιστεί ο δείκτης, x_j το πλήθος των δραστηριοτήτων στο οικοδομικό τετράγωνο j και w_{ii} το χωρικό βάρος μεταξύ i και j και ii το πλήθος των οικοδομικών τετραγώνων μίας περιοχής (Getis and Ord, 1992 και Ord and Getis, 1995). Όπως φαίνεται και από τις παραπάνω σχέσεις, για τον υπολογισμό του εν λόγω δείκτη είναι πολύ κρίσιμες οι παράμετροι ii και w_{ii} . Το πλήθος των n οικοδομικών τετραγώνων τα οποία θα συνυπολογιστούν για την εξαγωγή του δείκτη εξαρτάται άμεσα από τη μέθοδο προσδιορισμού χωρικού βάρους που θα επιλεγεί.

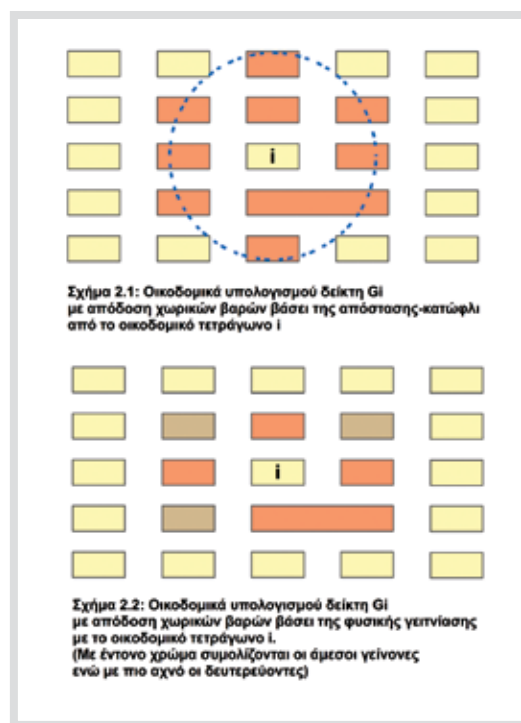
Για την προκειμένη περίπτωση και επειδή έχουμε να κάνουμε με συγκεντρώσεις επιχειρήσεων σε αστικό χώρο, επιλέξαμε ως προσδιοριστικό παράγοντα χωρικού βάρους την άμεση φυσική εγγύτητα μεταξύ των οικοδομικών τετραγώνων.

Η άμεση φυσική εγγύτητα αποδίδει αρκετά καλύτερα την έννοια της πιάτσας και λαμβάνει υπόψη τις πιθανές ιδιομορφίες του αστικού χώρου, γεγονός που δε συμβαίνει αν υιοθετήσουμε μία συγκεκριμένη απόσταση-κατώφλι υπολογισμού. Για καλύτερη κατανόηση της μεθόδου απόδοσης χωρικού βάρους (βλ. Σχήμα 2).

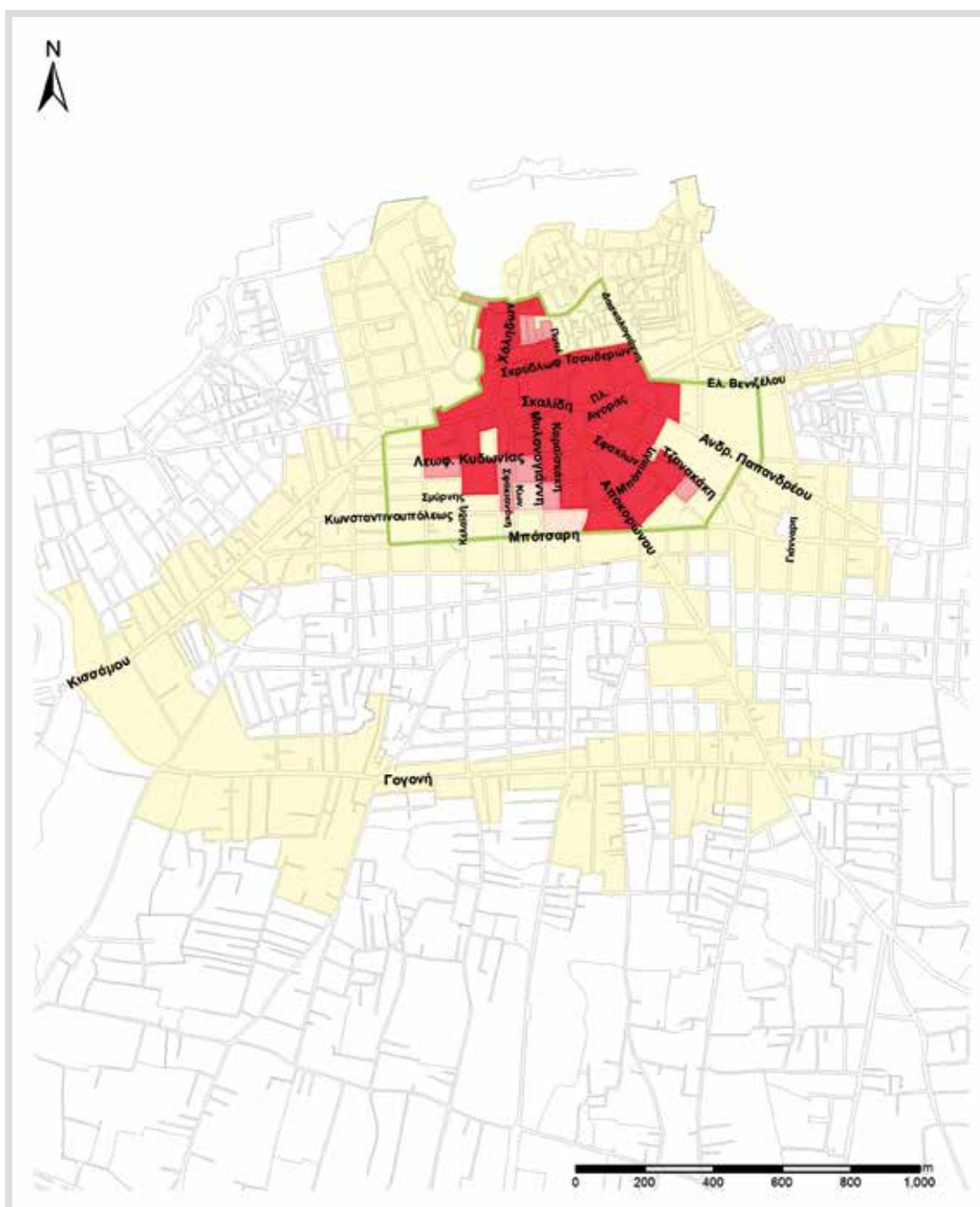
3.2 Οριοθέτηση συνεκτικού επιχειρηματικού πυρήνα των Χανίων

Τα αποτελέσματα του δείκτη G^I_i , όπως φαίνεται και στον αντίστοιχο χάρτη (Χάρτης 12) ανέδειξαν τους άξονες Κισσάμου, Λεωφόρος Κυδωνίας, Χάληδων, Σκαλίδη, Ανδρέα Παπανδρέου, Αποκορώνου, Μυλωνογιάννη και Μπότσαρη ως τους συμπαγείς επιχειρηματικούς πυρήνες των Χανίων. Στην περιοχή αυτή των 102 οικοδομικών τετραγώνων η οποία και σημειώνεται με διαβαθμίσεις του κόκκινου, χωροθετούνται 1728 ενεργές επιχειρηματικές δραστηριότητες που αντιστοιχούν στο 64,40% του συνόλου της ενεργού επιχειρηματικής δραστηριότητας της πόλης των Χανίων (2683 επιχειρήσεις). Αντίστοιχη είναι και αναλογία των κλειστών επιχειρήσεων όπου όπως φαίνεται και από το σχετικό πίνακα (Πίνακας 07) περίπου μία στις πέντε είναι κλειστές (18,99%) που απογράφηκαν βρίσκεται στην περιοχή. Η ανάλυση του φαινομένου αυτού θα πρέπει να αποτελέσει μία από τις βασικότερες δραστηριότητες της οποίας δράσης.

Λαμβάνοντας υπόψη την κεντροβαρική θέση του πυρήνα αλλά και τη σχετικά μικρή

Σχήμα 2: Σχηματική αναπαράσταση της μεθόδου απόδοσης χωρικών βαρών

Χάρτης 14: Το επιχειρηματικό κέντρο των Χανίων και οι εναλλακτικές της επέκτασης του

έκτασ¹ που καταλαμβάνει (0,542 km²), τα όρια του Open Mall θα μπορούσαν να επεκταθούν και πέραν των ορίων του πυρήνα και να συμπεριλάβουν περιοχές με μικρότερη μεν αλλά σημαντική δε επιχειρηματική δραστηριότητα.

1. Η έκταση της κάθε περιοχής έχει υπολογιστεί σε περιβάλλον GIS και πρόκειται για την brutto έκταση στον υπολογισμό της οποίας συμπεριλαμβάνεται η έκταση του οδοστρώματος αθλή και η έκταση των όποιων κοινόχρηστων χώρων ή κοινωφελών εξυπηρετήσεων βρίσκονται εντός κάθε περιοχής. Η πραγματική έκταση της κάθε περιοχής είναι σαφώς μικρότερη.

Οι περιοχές προς τις οποίες θα μπορούσε να γίνει η επέκταση είναι το βόρειο και κεντρικό τμήμα του επιχειρηματικού πυρήνα (το τμήμα της πόλης ανάμεσα στο δυτικό ενετικό τείχος και τον Ιερό Ναού Αγίου Νικολάου με το οποίο νοτίως οριοθετείται από την οδό Μπότσαρη δημιουργώντας όπου η έμφαση θα δοθεί σε επιχειρήσεις και υπηρεσίες που λειτουργούν όλο το χρόνο και απευθύνονται στην τοπική κατανάλωση. Αναλυτικότερα η προτεινόμενη περιοχή οριοθετείται από τις παρακάτω οδούς: Μπότσαρη, Μαργουνίου, Σκαλίδου, Χάληδων, Καραολή και Δημητρίου, Σήφακα, Δασκαλογιάννη, Ελ. Βενιζέλου, Κοραή, Βαλαωρίτου και Τζανακάκη. Πρόκειται για περιοχή που παρουσιάζει δύο μοναδικά χαρακτηριστικά: α) πυκνότητα επιχειρήσεων δημιουργώντας μία ευρύτερη χωροταξική περιοχή με αρκετά μεγάλη συγκέντρωση επιχειρήσεων και β) πολυθεματικότητα επιχειρήσεων, δηλαδή παρουσία επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε ποικίλα πεδία.

Η περιοχή αυτή αποτελείται από 102 οικοδομικά τετράγωνα συνολικής έκτασης 0,542 km², περιλαμβάνει συνολικά 2133 (ανοιχτές: 1728, κλειστές: 405) επιχειρήσεις και επισημαίνεται στον παραπάνω χάρτη (14). Ιδιαίτερα σημαντικό είναι και το ότι στην περιοχή αυτή εμφανίζεται σχετικά μεγάλο ποσοστό (18,99%) κλειστών καταστημάτων τάση που η θεσμοθέτηση ενός open mall αλλά και η υιοθέτηση άλλων κατάλληλων κινήτρων θα μπορούσε να ανασχέσει.

Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 07) συνοψίζονται τα δεδομένα για τον κεντρικό επιχειρηματικό πυρήνα αλλά και τις δυο εναλλακτικές επέκτασης του. Επιπλέον έχει υπολογιστεί η έκταση, το συνολικό πλήθος οικοδομικών τετραγώνων, ανοιχτών και κλειστών επιχειρήσεων καθώς και τα αντίστοιχα ποσοστά τους τόσο για το σενάριο υλοποίησης της πρότασης.

Πίνακας 7: Η έκταση και το πλήθος των ανοιχτών και κλειστών καταστημάτων στις διακριτές περιοχές των Χανίων							
Περιοχή	Πλήθος ΟΤ	Έκταση (km²)	Ανοιχτά Καταστήματα (1)	Κλειστά Καταστήματα (2)	Σύνολο (3)	Ποσοστό Ανοιχτών (1)/(3)	Ποσοστό Κλειστών (2)/(3)
Σύνολο	102	0.524	1728	405	2133	81.01%	18.99%

3.3 Η Διαθεματικότητα της επιχειρηματικής δραστηριότητας στα Χανιά

Η όσο το δυνατόν καλύτερη οριοθέτηση ενός open mall, εκτός από την ύπαρξη συνεκτικής επιχειρηματικής περιοχής και την αναπτυξιακή λογική που πρέπει να διέπει μία τέτοια οριοθέτηση, θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι η προτεινόμενη περιοχή περιέχει σημαντική ποικιλία δραστηριοτήτων. Όσο μεγαλύτερη είναι η ποικιλία των δραστηριοτήτων τόσο μεγαλύτερη είναι και η πιθανότητα προσέλκυσης καταναλωτικού κοινού αλλά και η ικανοποίηση των αναγκών του. Για την προσέγγιση της διαθεματικότητας χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης της εντροπίας. Ο δείκτης αυτός λαμβάνει τιμές από 0 ως 1 και όσο μεγαλύτερος

είναι τόσο μεγαλύτερη ποικιλία δραστηριοτήτων υπάρχει στην περιοχή. Προκύπτει από τη μαθηματική σχέση:

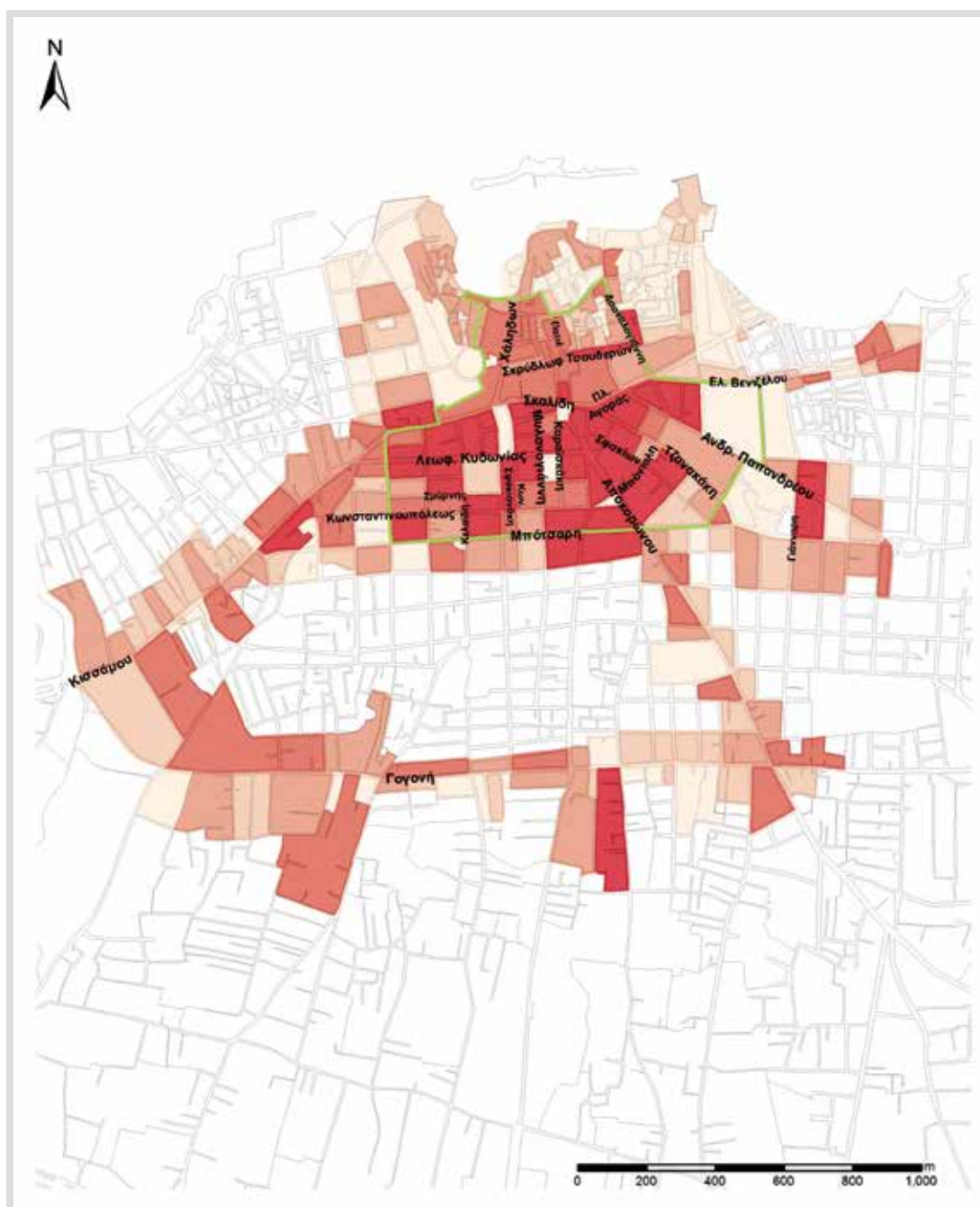
$$H2 = - \sum_{i=1}^n \frac{\left[\left(\frac{P_{ij}}{P_j} \right) \ln \left(\frac{P_{ij}}{P_j} \right) \right]}{\ln n}$$

όπου το n είναι το πλήθος των επιμέρους δραστηριοτήτων. Το P_i είναι το πλήθος των επιχειρήσεων με δραστηριότητα $(i)^2$ στο οικοδομικό τετράγωνο j , το P_j είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων στο οικοδομικό τετράγωνο (j) . (Theil, 1972 και Theil and Finezza, 1971).

Ο δείκτης εντροπίας υπολογίστηκε για όλα τα οικοδομικά τετράγωνα που περιλαμβάνουν έστω και μία εν λειτουργία επιχειρηματική δραστηριότητα. Οι τιμές του εν λόγω δείκτη κυμαίνονται από 0 ως 0,79 και αναπαρίστανται, στο χάρτη που ακολουθεί (Χάρτης 13), με 5 διαφορετικές κλάσεις εντεινόμενης χρωματικής διαβάθμισης. Με άλλα λόγια όσο πιο σκούρο είναι το χρώμα του οικοδομικού τετραγώνου τόσο μεγαλύτερη ποικιλομορφία έχει. Σε γενικές γραμμές η περιοχή που συγκροτεί τον επιχειρηματικό πυρήνα της πόλης (η οποία έχει επισημανθεί με πράσινο περίγραμμα) εμφανίζει ιδιαίτερα μεγάλη διαθεματικότητα σε όλη της την έκταση. Εντός της περιοχής αυτής παρατηρούνται περίπου στα 35 οικοδομικά τετράγωνα που ανήκουν στην υψηλότερη κλάση βάσει των τιμών που λαμβάνει ο δείκτης εντροπίας, ενώ σε όλη την υπόλοιπη περιοχή των Χανίων, το πλήθος των οικοδομικών τετραγώνων με υψηλή ποικιλομορφία ανέρχεται περίπου στα 45 οικοδομικά τετράγωνα. Ιδιαίτερη σημασία έχει και το γεγονός ότι η περιοχή της προτεινόμενης επέκτασης με έμφαση στην τοπική κατανάλωση περιλαμβάνει ιδιαίτερα διαθεματικά οικοδομικά τετράγωνα και γενικά εμφανίζει μία συνεκτική ζώνη αυξημένης διαθεματικότητας στο βόρειο και κεντρικό της τμήμα της πόλης κάτω από τις Ακτές Κουντουριώτη, Τομπάζη και Ενώσεως που της προσδίδει χαρακτηριστικά εμπορικής πιάτσας. Από την άλλη μεριά οι διαθεματικές ζώνες της περιοχής επέκτασης με έμφαση στον τουρισμό, περιορίζονται κυρίως στα οικοδομικά τετράγωνα με πρόσωπο προς τον αιγιαλό και λαμβάνει χαρακτηριστικά παραλιακής προέκτασης του συνεκτικού επιχειρηματικού πυρήνα της πόλης.

Συνοψίζοντας, η περιοχή οριοθέτηση ενός open mall στην περιοχή των Χανίων θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να περιλαμβάνει την περιοχή που σχηματίζεται μεταξύ των οδών Μπότσαρη, Μαργουνίου, Σκαλίδου, Χάληδων, Καραολή και Δημητρίου, Σήφακα, Δασκαλογιάννη, Ελ. Βενιζέλου, Κοραή, Βαλαωρίτου, Τζανακάκη καθώς εκεί εμφανίζονται οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις επιχειρήσεων οι οποίες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη ποικιλομορφία. Επιπλέον, βάσει του αναπτυξιακού μοντέλου που θα υιοθετηθεί από το φορέα υλοποίησης, η περιοχή του open mall μπορεί να επεκταθεί είτε προς το εσωτερικό του αστικού ιστού της πόλης (έμφαση στην τοπική κατανάλωση) είτε προς το παράλιο μέτωπο (έμφαση στον τουρισμό). Σε κάθε περίπτωση η υλοποίηση μιας τέτοιας δράσης, η οποία δυνητικά μπορεί να συμπεριλάβει και το σύνολο της περιοχής που απογράφηκε για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, αναμένεται να συμβάλει στη συγκράτηση του τοπικού καταναλωτικού κοινού, στην άμβλυση των τάσεων εποχικότητας αλλά και να λει-

2. Στο παρόν κεφάλαιο χρησιμοποιήθηκαν οι ευρύτερες κατηγορίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που αναδείχτηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Χάρτης 15: Οι διαθεματικές περιοχές των Χανίων

τουργήσει ως αναπτυξιακός μοχλός για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων στην περιοχή η οποία όπως είδαμε παραπάνω διαθέτει σημαντικό απόθεμα κενών επαγγελματικών στεγών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφικές Αναφορές

ΙΝΕΜΥ–ΕΣΣΕ (09/2016). *Εξαμηνιαίο Δελτίο έρευνας «Ποσοτικά στοιχεία και Χαρτογράφηση βασικών εμπορικών αγορών (Κεντρικές/Τοπικές) της Ελλάδας*.

Getis, A., & J.K. Ord. (1992). The Analysis of Spatial Association by Use of Distance Statistics. *Geographical Analysis* 24(3), 189–206.

Ord, J.K., & A. Getis. (1995). Local Spatial Autocorrelation Statistics: Distributional Issues and an Application. *Geographical Analysis* 27(4), 286–306.

Theil, H. (1972). *Statistical Decomposition Analysis*. North–Holland, Amsterdam.

Theil, H., & Finezza, A. J. (1971). A note on the measurement of racial integration of schools by means of informational concepts. *Journal of Mathematical Sociology*, 1 (2), 187–194.

Κείμενα Θεσμικών Φορέων–Νομοθεσία

Στατιστική Ταξινόμηση Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας, ΕΣΥΕ, 2008.

Δικτυακές Πηγές

ΕΛΣΤΑΤ www.statistics.gr